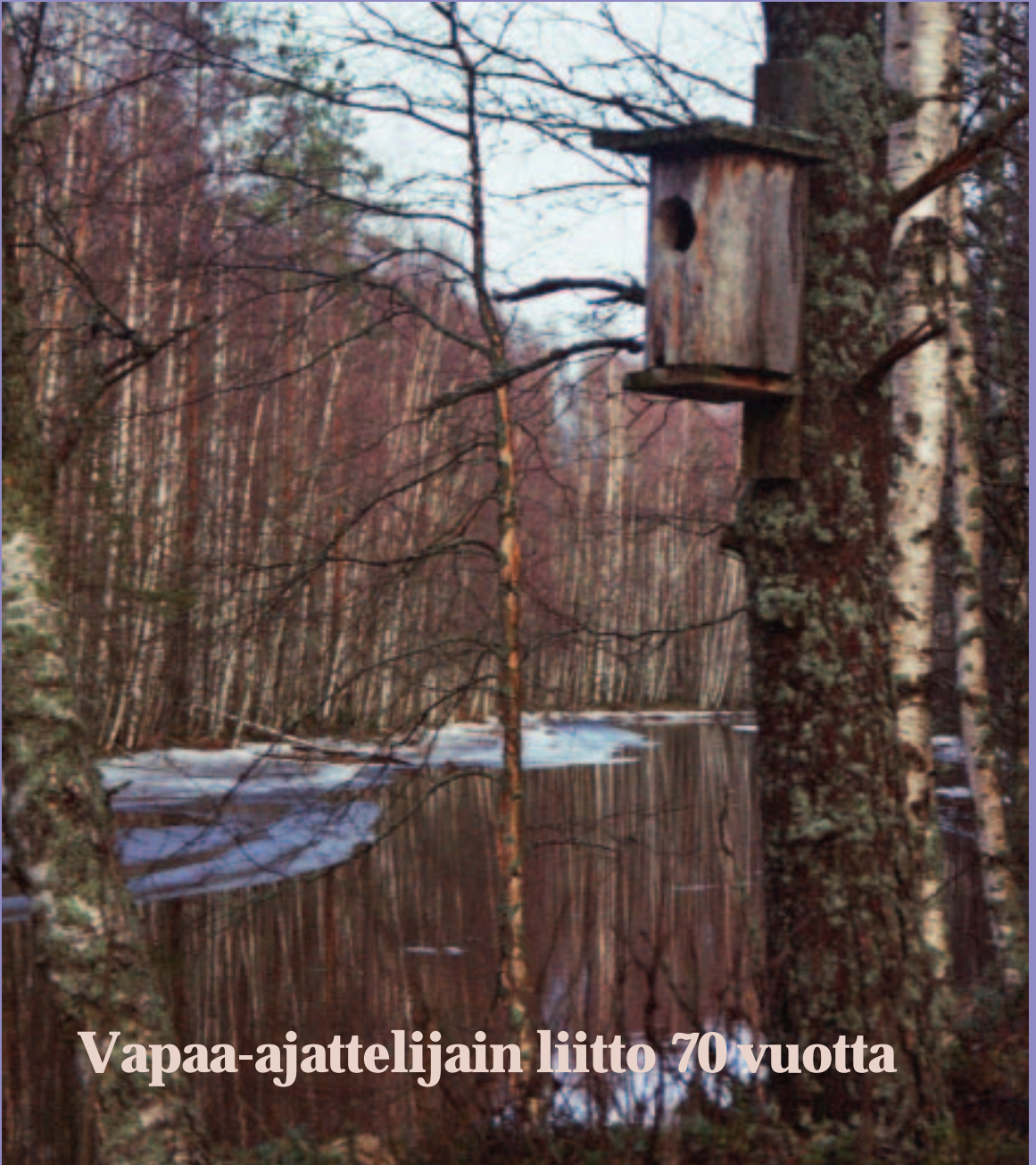

Vapaa Ajattelija

1/2007

Vapaa-ajattelijain liitto 70 vuotta

Vapaa-ajattelijain liitto ry.

”Ei ihan kirkon linjan mukainen”

Sanotaan, että ”herran tiet ovat tutkimattomat”, mutta perin hämmentäviä ovat ajoittain evankelisluterilaisen kirkon sisällä vellovat kiistatkin. Tuoreimman osoituksen kirkon hajaannuksesta tarjoaa tammikuussa ilmestynyt, rippileirien isosten koulutukseen tarkoitettu seksuaalikasvatusopas *Jumalan silmissä ihme*. Oppaan ovat tuottaneet kristillinen Nuorten Keskus ry ja AIDS-tukikeskus kirkkohallituksen toimeksiannosta.

Kuitenkin kirkkohallitus itse säikähti havaittuaan oppaan liberaalin sisällön ja veti tukensa kirjalta sen jo ilmestyttyä. Kirkkohallituksen tiedottajan **Mari Malkavaaran** mukaan ”Opas ei ole ihan linjassa kirkon oppien kanssa”.

Opas on luettavissa osoitteessa http://www.aidstukikeskus.fi/sivut/media/ihme_taitto.pdf.

Näin liberaaliateistin näkökulmasta opas näyttää enimmäkseen mainiolta. Esimerkiksi seurustelusta ja yhdynnästä kertova pitkä luku ei lyhyttä alkurukousta lukuunottamatta viittaa sanallakaan mihinkään uskonnolliseen, kun taas itsetyydytys, homoseksuaalisuus, yhdyntä, orgasmi, kondomit ja jälkiekhäisyypillerit käsitellään asiallisen rakentavassa hengessä ilman tuomitsevuutta. Avioliitosta puhutaan vain lyhyesti kirjan loppupuolella. Ja ikäänkuin ennakoiden kirkkohallituksen tulevan reaktion, opas jatkaa: ”Seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset jakavat kirkon työntekijöiden ja seurakuntalaisten mielipiteitä.”

Kirkko ei voimassaolevan kantansa mukaan hyväksy seksiä muualla kuin avioliitossa eikä pidä avioliitossa elämistä eettisesti hyväksyttävänä. Piispojen kannanotto vuodelta 1984 suhtautuu myös ”varovaisen torjuvasti” itsetyydytykseen. Tällaisista kannoista eivät monet kirkon maallistuneista rivijäsenistä ole edes tietoisia.

Kirkko ei voi sanoa ääneen, että seksi kuuluu vain täysi-ikäisten avioliittoon, kun jäsenistä 95 pro-

senttia on toista mieltä. Kirkon on kuitenkin hankalaa myöskään ottaa avoimen liberaaleja kantoja, koska silloin puolestaan konservatiiviset jäsenet helposti eroavat. Kun kirkko kumartaa yhdelle väestöryhmälle, se pyllistää toiselle.

Kirkko haluaisi vain olla poliitikkojen tavoin ”hyvä tyyppi” ilman konkreettisia kannanottoja ja jos jotakin on pakko sanoa, niin sitten sopivan ympäröityä. Näin kaikki eri tavoin ajattelevat ihmiset voivat ylläpitää illuusiota, että kirkko on samaa mieltä heidän kanssaan.

Mutta itse asiassa kirkko on poliitikoakin hankalammassa tilanteessa. Kirkkolain mukaan ”Suomen evankelisluterilainen kirkko tunnustaa sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa”, eikä laki anna mitään painoarvoa jäsenistön mahdollisesti hyvinkin erilaisille näkemyksille. Ja aina kun kirkossa sisäistä kinaa syntyy, konservatiivit muistuttavat kärkkäästi että Jumalan Sana on hyväksyttävä viiksemättä, vaikka se ei aina omaa mieltä miellyttäisikään.

Tämänkertainen seksikiista ei ole ehtinyt vielä siihen pisteeseen, jossa osapuolet alkavat lyödä toisiaan raamatunlauseilla. Yritän osaltani auttaa tämänkin keskustelun osa-alueen alkuun muistuttamalla vaikkapa Paavalin 1. kirjeestä Korinttilaisille. Paavalin mukaan parasta kristitylle olisi pidättäytyä seksistä kokonaan, mutta jos himo on pakkotava niin sitten vain avioliitossa.

Itsetyydytyksen synonyymi ”onanointi” puolestaan on peräisin 1. Mooseksen kirjasta 38:1–10. Raamatun **Onan** käytti keskeytettyä yhdyntää ehkäisymenetelmänä. Rangaistukseksi siitä, että Onan harrastaa seksiä vain nautinnon vuoksi ja antaa ”siemenensä mennä hukkaan” Jumala lyö Onanin kuoliaaksi. Näistäkin olisi herkullista kuulla kirkkohallituksen selkeitä näkemyksiä.

Robert Brotherus

Vapaa Ajattelija

1 - 2007

Siviilirekisteri-yhdistykset oman liiton suojiin s. 4

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 70 vuotta siitä, kun Suomen siviilirekisteriyhdistysten keskusliitto, myöhemmin Vapaa-ajattelijain liitto aloitti toimintansa. Arto Tiukkanen kertoo, miten kaikki alkoi ja miksi oman keskusliiton perustaminen vuonna 1937 koettiin tärkeäksi.

Toimitukselta s. 7.

Vapaa-ajattelijain vaalikone kiinnosti s. 8

Ei syytteitä pilakuvista s. 9

Eroakirkosta-mainokset eivät näy

Tampereen busseissa s. 9

Pääsihteeriltä s. 10

Vapaa-ajattelijat veromessuilla s. 11

Näkökulma s. 28

Kirkko, Kekkonen ja kommunismi s. 12

Kommunismin pelossa evankelisluterilainen kirkko tuki Kekkonen, vaikka se ei tämän naisseikkailusta pitänytkään. Samalla kirkko pyrki aktiivisesti vaikuttamaan päivänpolitiikkaan.

Seksuaalivalistusta vanhalla ja uudella tavalla s. 14

Pentti Niskanen pohtii, miten kristillisyyden saatoissa on yrittänyt kahlita ihmisten seksuaalisuutta.

Teuvonneuvo s. 16

VAPAA AJATTELIJA 1/2007

1937 - 2007

Vapaa-ajattelijain liitto ry

70v

Uskontoja pitää voida kritisoida s. 18

Toimittaja Jaakko Wallenius kertoo yhdysvaltalaisen kirjailijan Sam Harrisin uskontokritiikistä.

Kirkko taiteen vanginvartijana s. 20

Tiede ja taide ovat kautta historian olleet uskonnon vankina.

Kirjat s. 22

Daniel C. Dennett: Lumous murtuu, Uskonto luonnonilmiönä

Uutisia s. 25

Näkökulma s. 28

Kannen kuva: Marketta Ollikainen

Siviilirekisteriyhdistykset oman liiton suojiin

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 70 vuotta siitä, kun Suomen siviilirekisteriyhdistysten keskusliitto aloitti toimintansa. Keskusliitto muutti nimensä Vapaa-ajattelijain liitoksi vuonna 1945. Vapaa-ajattelun historiaan Suomessa perehtynyt Arto Tiukkanen kertoo, miten kaikki alkoi ja miksi oman keskusliiton perustaminen vuonna 1937 koettiin tärkeäksi.

Vuoden 1933 kuluessa tilanne maassamme alkoi vähitellen rauhoittua kiihkeimpien lapualaisvuosien jälkeen. Toisaalta maahamme oli syntymässä uusi, profiililtaan fasismin vastainen kulttuuripoliittikka, jonka iskujoukolla oli käytettävissä *Soihtu*-lehti ja *Tulenkantajat*-lehti. Suomen oikeusviranomaisten tapa toimia kirkollisten ja uskonnollisten intressien valvojana oli omiaan voimistamaan kulttuuriryhmän piirissä jo entuudestaan tunnettua katkeruutta.

Suunnitelmat kiinteään fasisminvastaisen ja antiktlerikaalin (kirkon vastaisen suunnan) ”kulttuuririntaman” luomiseksi maahamme saivat uutta pontta vuonna 1935. Vasemmisto sosialistien ja porvarillis-vapaamielisten yhteisrintama kokoontui ensimmäisen kerran heinäkuussa 1935 tunnuksenaan ”uskonnonvapauden puolesta”. Kirkollisten piirien ja ”kulttuuririntaman” välinen konflikti jäi kuitenkin lähinnä rajun polemiikin asteelle. ”Kulttuuririntamalta” puuttui ennen kaikkea poliittista voimaa.

Laajapohjaisen kansanrintaman sijasta oli tyydyttävä organisoimaan radikaalit kulttuuripoliittiset voimat, joiden yhteenliittymistä etenkin vasemmistososialistit pitivät tehokkaimpana keinona taistelussa kirkon etuoikeuksia vastaan. Huomioon ottaen toisaalta nimenomaan edellä kuvattu kulttuuririntaman tilanne taustana, tarjosi vuoden 1935–1936 taitteen jälkeinen ajankohta siviilirekisteriin kuuluvien yhteenliittymisen alkamiselle tuntuvasti suotuisemmat ulkoiset edellytykset kuin poliittisen kuonnan täyttämä vuosikymmenen alku.

Ajankohta koettiin sopivaksi siviilirekisteriin kuuluneiden henkilöiden yhteistyön käynnistämiseksi. Järjestäytymistä perusteltiin yhtäältä tarpeella rat-

kaista kirkosta eronneiden kirkkoon kuulumattomuudesta aiheutuneet käytännön ongelmat ja toisaalta organisoitumisella katsottiin voitavan lujittaa myös kirkosta eronneiden keskinäistä yhteenkuuluvuutta.

Ensimmäinen siviilirekisteriin kuuluvien yhdistys perustettiin 2. maaliskuuta 1936 Helsinkiin. 10. huhtikuuta perustettiin Turun ja lähiseudun siviilirekisteriin kuuluvien yhdistys ja alkukesästä perustettiin Kemiin vastaava yhdistys. Tämän jälkeen perustettiin vielä Tampereen Seudun Siviilirekisteriläisten Yhdistys kesän loppupuolella ja vuoden lopussa Lahden yhdistys.

Täyteen vauhtiin järjestäytyminen ei kuitenkin päässyt vielä vuonna 1936. Vasta seuraava vuosi merkitsi organisoitumisen läpimurtoa ja varsinaisen siviilirekisteriläisliikkeen syntyä. Jo toimivien Helsingin, Turun, Kemin, Tampereen ja Lahden yhdistysten lisäksi uusia yhdistyksiä syntyi Kuopioon ja Poriin. Kun myös Kotkassa elvyttiin uudestaan toimintaan, kaikkiaan kahdeksassa (8) kaupungissa maan eri puolilla oli organisoitu kirkosta eronneiden välistä yhteistyötä vuoden 1937 loppuun mennessä.

Järjestäytymisellä oli alusta pitäen kaupunkimainen luonne. Yhdistyksiä syntyi nimenomaan niihin kaupunkeihin, joissa kirkosta eronneiden määrä oli muutoinkin huomattava. Syksyllä 1937 suurimpaan yhdistykseen Turussa kuului 520 jäsentä, Tampereen yhdistykseen 350 ja Helsingin yhdistykseen vielä silloin vain noin 250 jäsentä (ennen marraskuun 10. päivän suurta juhlapöytä).

Keskusliiton perustaminen

Keskusliiton perustamista alettiin suunnitella jo vuoden vaihteessa 1936–1937 Turussa ja Helsingissä. Kesällä 1937 pidetyissä Kotkan (Kotkan yhdistyksen koolle kutsuma 8 yhdistyksen neuvotelukokous 25.7.) ja Turun (Turun ja Tampereen yhdistysten kokous 14.8.) kokouksissa sitten todettiin, että keskusliitto on perustettava. Sääntöjen valmisteleminen annettiin Helsingin yhdistyksen tehtäväksi.

Suomen Siviilirekisteriyhdistysten Keskusliitto perustettiin Helsingissä 21. marraskuuta 1937 ja puheenjohtajaksi valittiin räätälimestari **Akseli Paronen**. Mainittakoon, että varsinaista jatkuvuutta liitossa edusti Helsingin yhdistyksen 1. puheenjohtaja **E. F. Rautela**, joka oli jo vuosisadan alussa – tuolloin Rautell-nimisenä – kuulunut maamme näkyvimpiin vapaa-ajattelijoihin. Liiton kotipaikaksi valittiin Tampere ja äänenkannattajaksi *Ajatuksen Vapaus*-lehti, jota Tampereen yhdistys oli julkaissut jo muutamia numeroita.

Keskusliiton julkilausumassa oli huolen aiheena erityisesti kirkostaeroamisliikkeen hidastuminen vireitten uskonnonvapaustlain säätämistä seuraneiden vuosien jälkeen. Syynä laimeaan kirkosta eroamiseen pidettiin puutteellista uskonnonvapauslakia, sillä sen ei katsottu takaavan riittävää oikeusturvaa siviilirekisteriin siirtyneelle väestölle. Ponsilauselma päättyi voimakkaaseen vetoomukseen ”Liittykää siviilirekisteriin”.

Julkinen huomio

Julkisen huomion kannalta ratkaisevan sysäyksen ensimmäisiin reaktioihin ja siviilirekisteriläisliikkeen arviointiin oli antanut jo pari viikkoa aikaisemmin Helsingin yhdistyksen, Siviilirekisteriin kuuluvien yhdistys ry:n, Helsingin Työväentalon juhlasalissa 10. marraskuuta 1937 järjestämä juhla, *marraskuun juhla*. Juhlasali oli ollut tuolloin aivan täynnä ja lippuja oli kysytty enemmän kuin oli voitu tarjota. Juhlan aikana yhdistykseen liittyi 60 uutta jä-
(jatkuu seuraavalle sivulle)

Edelläkävijänä Vapaa Ajatus

Helmikuussa 1910 Tampereen Vapaa-ajattelijayhdistyksen puheenjohtaja **Vihtori Kosonen** alkoi toimittaa *Vapaa Ajatus*-nimistä lehteä, jos-

ta tuli pian vapaata ajattelua ja uskonnon ylivaltaa vastustavien piirien epävirallinen yhdysside. Lehteen kirjoittivat muun muassa kirjailija **Ilmari Kianto** ja lehtori **Ernst Lampén**.

Arto Tiukkanen mukaan Kosonen veti lehdesä alusta pitäen hyvin jyrkkää kirkonvastaista linjaa, mikä toi hänelle ja lehdelle lukuisia painokanteita ja jumalanpilkkasyytteitä. Kosonen onnistui kuitenkin valituksillaan lykkäämään lakkauttamispäätösten toimeenpanoa vuosiksi eteenpäin, ja pystyi siten jatkamaan lehden ilmestymistä.

Lehti pyrki myös aktiivisesti organisoimaan Suomeen vapaa-ajattelijaliikettä. Toukokuussa 1911 Helsinkiin perustettiinkin Vapaa Ajattelijain liitto, jonka sääntöjä senaatti ei kuitenkaan hyväksynyt, koska piti liiton tavoitteita niin moraalisesti kuin poliittisestikin liian epäilyttävinä.

Vapaa Ajatus jatkoi ilmestymistään aina vuoteen 1918 saakka, jolloin se hukkui monien muiden hyvien aikomusten myötä kansalaissodan pyörteisiin. Tiukkanen mukaan kirkon vastaisille ajatuksille ei löytynyt sodan jälkeen juuri sijaa, koska koettu kansallinen onnettomuus sai porvarillisen sivistyneistön näkemään kirkon yhteiskunnallisen järjestyksen takaaajana ja ylläpitäjänä.

M.O.

Lähde: *Arto Tiukkanen, Vapaa-ajattelu Helsingissä, Helsingin Vapaa-ajattelijat ry 1936 – 1996, Helsingin Vapaa-ajattelijat ry, 1998*

Liiton barderolli Helsingin vappumarssilla 1986. Kuvassa vasemmalta Arne Wahlström, Arto Tiukkanen ja Ilmari Huuskonen.

sentä.

Juhlassa esiintyivät puhujina muiden muassa lehtori **Ernst Lampén-Iso-Keisari**, professori **Väinö Lassila** ja maisteri **Vilho Setälä**. Erityistä huomiota herätti Lampén-Iso-Keisarin pakina ”tekopyhyden seurauksista”. Pakinalla oli odottamattomat seuraukset.

IKL:n pää-äänenkannattaja **Ajan Suunta** reagoi välittömästi todeten siviilirekisteriläisliikkeen muodostuneen myös poliittisesti vaaralliseksi ilmiöksi. Lehden mukaan siviilirekisteriläisliiton piirissä toimii lakkautetun kommunistipuolueen jäseniä. Muutamat liberaalin sivistyneistön kärkinimet, Lampén-Iso-Keisari ja Lassila, olivat liikkeen palvelukseen ryhtyessään antautuneet kommunismin rengeksi.

Huippunsa vastustajien propaganda saavutti sen jälkeen, kun Turussa vuoden 1938 alussa, 4. tammikuuta pidetyn kirkkokokouksen nimissä annettiin maan kristinveljille kehoitus ryhtyä toimenpiteisiin kirkosta eronneiden järjestöjä vastaan. Kiihkeimmät vastustajamme olivat ryhtyneet liikkettämme vastustaessaan sanoista tekoihin, väkivaltaisuuksiin jo aikaisemmin joulukuun alussa.

Huomattavin oli Lampén-Iso-Keisarin kyyditys, ”muilutus” hänen ollessa matkalla 8. joulukuuta 1937 Raumalle siviilirekisteriin kuuluvien yhdistyksen perustavaan kokoukseen. Kyyditys tuomittiin yleisesti jyrkästi ja myös sisäasiainministeri **Urho Kekkonen** varoitti tällaisista laittomuuksista ja tähdensi, ettei maassa tulnaisi sallimaan uuden laitto muuskauden puhkeamista.

Siviilirekisteriläisliike oli huomion kohteena aina helmikuuhun 1938 asti, jolloin tilanne alkoi rauhoitua, Rauman yhdistyksen perustettiin vuonna 1938, IKL:äisten sitä estämättä. Taantumuksen hyökkäys muuttui tämän jälkeen lehdistöpolemiikiksi, jossa vastaväittelijöinä olivat kirkon lehdistö ja *Suomen Sosiaalidemokraatti*.

Vuodet 1938 – 1945

Vuosien 1938–1939 aikana perustettiin vielä kaikkiaan seitsemän uutta siviilirekisteriyhdistystä, Rauman, Lohjan, Loimaan, Hyvinkään, Helsingin maalaiskunnan, Jyväskylän ja Padasjoen yhdistykset. Organisoituminen oli nyt siis ulottunut jo myös erälle maaseutupaikkakunnille. Valtaosa uusista yhdistyksistä perustettiin jo vuonna 1938, joten noin vuoden kuluessa julkisen toimintansa alusta lukien

(marraskuu 1937) liikkeemme oli saavuttanut sotia edeltäneen alueellisen laajuutensa.

Yhdistysten jäsenmäärät vaihtelivat siten, että suurimpiin kuten Helsingin, Tampereen ja Turun yhdistyksiin kuului vuosina 1938–1939 noin 400–600 jäsentä, Kotkan yhdistyksessä oli jäseniä 400, Lahdessa 200, Porissa 150 ja Kuopiossa 100. Muiden yhdistysten jäsenmäärä jäi alle sadan. Liikkeen koko jäsenmäärä oli korkeimmillaankin ennen sotia alle 3 000. Siviilirekisteriläisten kokonaismäärä maassamme oli kylläkin samaan aikaan noin 70 000.

Ikävin takaisku varsinaisen järjestötoiminnan alkamisen ensimmäisinä vuosina koettiin Tampereella. Tampereen yhdistyksen lakkauttamiseen ei ryhtynyt sisäministeri Urho Kekkonen, vaan sen alkuunpanon takana oli kirkollisia ja muita taantumuspäirejä. Muodollisessa kehotuksessa on kylläkin ministerin leima. Yhdistys lakkautettiin Tampereen raastuvanoikeudessa 16. marraskuuta 1939, koska se tuomioistuimen mukaan oli toiminut vastoin lakia ja hyviä tapoja. Turun hovioikeus vahvisti raastuvanoikeuden päätöksen 4. kesäkuuta 1940.

Liiton kotipaikka siirrettiin tämän jälkeen sodan ajaksi Turkuun. *Ajatuksen Vapaus* -lehden, joka oli ilmestynyt Tampereen yhdistyksen lakkauttamiseen asti Tampereella, painos oli noussut alkukuukausiin 2 000 kappaleesta 3 000:een.

Sodan jälkeen pidettiin Lahdessa 7. heinäkuuta 1945 liittokokous, jossa liiton nimi muutettiin Vapaa-ajattelijain liitoksi ja kotipaikka siirrettiin Helsinkiin. Äänenkannattajaksi valittiin *Vapaa Ajattelijaj* -lehti. Vapaa-ajattelijain liiton ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin **Gustav Ludvig (Kosti) Kulo**. Syksyllä tulivat käyttöön liiton yhdistysten säännöt ja siviilirekisteriyhdistykset saivat muuttua nimensä vapaa-ajattelijayhdistyksiksi.

Arto Tiukkanen

Kirjoittaja on toiminut muun muassa Helsingin Vapaa-ajattelijat ry:n 60-vuotishistoriikin.

Vapaa-ajattelijain liitto ry
70v

On aika muistella menneitä ja katsoa tulevaan

Vapaa-ajattelijain liitto täyttää tänä vuonna kunnioitettavat 70-vuotta. Varsinainen juhlapäivä on syksyllä – perustava kokous pidettiin 21. marraskuuta 1937 – mutta juhlavuosi on tarkoitus näkyä muutoinkin liiton toiminnassa pitkin vuotta.

Ensimmäisten joukossa juhlinnan aloittaa Turun Vapaa-ajattelijat, jotka järjestävät 31. maaliskuuta seminaarin **Minna Canthin** suhteesta vapaa-ajatteluun. Liitto toivoo, että muutkin jäsenjärjestöt aktivoisivat toimintaansa juhluvuoden merkeissä. Mahdollisuuksiensa mukaan liitto pyrkii tukemaan järjestöjä juhluvuoteen liittyvien tapahtumien järjestelyissä.

Myös *Vapaa Ajattelija* osallistuu juhlatalkoisiin. Kerromme kuluvan vuoden aikana historian käännekohtista liiton toiminnassa, merkittävistä henkilöistä, jotka ovat edistäneet vapaata ajattelua ja uskonnottomuutta suomalaisessa yhteiskunnassa ynnä muista mielenkiintoisista ilmiöistä aiheen tiimoilta.

Toivomme lukijoilta ja jäsenjärjestöjen aktiiveilta runsaasti juttuaiheita ja muita vinkkejä, jotka liittyvät liiton 70-vuotistaipaleeseen. Olisi myös kiinnos-

tavaa tietää, miten oma ja ympäristönne suhtautuminen vapaa-ajatteluun ja uskonnottomuuteen on kehittynyt ja muuttunut vuosien varrella.

Merkkivuoden aikana on tapana katsoa myös tulevaisuuteen. Tulevissa lehdissä yritämme siis pohtia vapaan ajattelun ja Vapaa-ajattelijain liiton merkitystä ja roolia 2000-luvun Suomessa.

Järjestöelämä on Suomessa monessa mielessä murroksessa. Vapaaehtoinen järjestötyö ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen järjestöjen kautta eivät enää kiinnosta nuorisoa samalla tavoin kuin vielä jokin aika sitten. Näihin ja moniin muihin uuden aikakauden mukanaan tuomiin haasteisiin myös Vapaa-ajattelijain liitto joutuu ottamaan kantaa tulevina vuosina.

Liiton juhluvuoden logon on suunnitellut Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry:n puheenjohtaja **Erja Sallinen**. Toivomme, että se näkyisi myös järjestöjen omassa tiedottamisessa juhluvuoden aikana. Logoa voi tilata sekä paperiversiona että sähköisessä muodossa liiton toimistosta.

Antoisaa juhluvuotta!

*Marketta Ollikainen
toimitussihteeri*

Minna Canth ja vapaa ajattelu

1937 - 2007

Vapaa-ajattelijain liitto ry
70v

Turun Vapaa-ajattelijat ry. järjestää yhteistyössä Turun Kulttuurikeskuksen kanssa seminaarin, jonka aiheena on vapaa-ajattelu **Minna Canthin** kirjallisessa tuotannossa.

Alustuksen aiheesta pitää Turun yliopiston kotimaisen kirjallisuuden laitokselta tutkija, FT Heidi Grönstrand, jonka jälkeen sana on vapaa.

Tilaisuus pidetään lauantaina 31.3.2007 klo. 14.30 alkaen osoitteessa: Vanha Raatihuone, Harmaa Huone, Vanha Suurtori 5.

Kaikki ovat lämpimästi tervetulleita!

Turun Vapaa-ajattelijat

Vapaa-ajattelijain vaalikone kiinnosti

Vapaa-ajattelijain liitto avasi oman vaalikoneen ylläpitämillään uskonnonvapaus.fi-sivustoilla viime vuoden lopulla. Vaalikoneesta kerrottiin marraskuussa puolueille, jotta ne välittäisivät tietoa eteenpäin omille ehdokkailleen.

Helmikuun loppuun mennessä liiton vaalikoneeseen oli vastannut ilahduttavasti yli 650 kansanedustajaehdokasta. Työnsä jättävässä eduskunnassa edustetuista puolueista eniten vastasivat vasemmistoliiton (100 vastausta), keskustan (87 vastausta), kristillisdemokraattien (69 vastausta) ja vihreitten (65 vastausta) ehdokkaat. Sosiaalidemokraateilta vastauksia saatiin 52, perussuomalaisilta 50, kokoomuksen edustajilta 38 sekä ruotsalaisen kansanpuolueen edustajilta 12.

Vaalikoneessa kysyttiin muun muassa ehdokaiden suhtautumista kirkon ja valtion eroon, yhteisöveron käyttöön, uskontokriittisten pilakuvien julkaisemiseen, poikien ympärileikkauksen sallimiseen ja yleisradion velvoitteisiin lähettää harausohjelmia.

Puolet erottaisi valtion kirkosta

Mielenkiintoista vastauksissa oli, että mikäli kysymyksiin vastanneet ehdokkaat tulisivat valituksi

eduskuntaan, moni asia taitaisi muuttua suomalaisessa yhteiskunnassa. Esimerkiksi täsmälleen puolet ehdokkaista kannatti kirkon ja valtion erottamista toisistaan. Melko moni (183 ehdokasta) halusi myös siirtää hautaustoimen kokonaan kuntien kontolle ja poistaa kirkon nykyinen yhteisövero-osuus.

Kysymykseen pitäisikö viime vuoden keväällä kohtua herättäneiden Muhammed-kuvien kaltaiset pilakuvat sallia vai kieltää yli puolet (347) vastaajista oli sitä mieltä, että julkaisemista ei pidä ainakaan lailla kieltää. Tosin reilu kolmannes (222) jätti tämän kysymyksen vastaamatta.

Poikien ympärileikkauksen halusi kieltää lähes puolet (309) vastaajista ja kolmannes (230) sallia sen, mutta omalla kustannuksella. Vain 20 ehdokasta olisi valmis kustantamaan kyseisen toimenpiteen valtion varoin.

Kyselyn kaikki kysymykset ja vastaukset sekä yhteenvedot puolueittain on luettavissa verkossa osoitteessa www.uskonnonvapaus.fi

Murtuiko uskontojen valta suomalaisessa yhteiskunnassa kevään eduskuntavaalien seurauksena. Sen me saamme tietää neljän vuoden kuluttua.

Marketta Ollikainen

Ei syytteitä pilakuvista

Vapaa-ajattelijain liiton internet-sivuilla olevat **Osmo Tammissalon** uskontokriittiset pilakuvat eivät riko uskontorauhaa sen paremmin kuin kiihota kansanryhmääkään vastaan. Apulaisvaltakunnan syyttäjä **Jorma Kalske** päätti tammiukuun lopulla, etteivät kyseiset pilakuvat aiheuta syytetoimia kummankaan rikosnimikkeen kohdalla.

– Kuvista ei ole pääteltävissä, että niiden tarkoituksena olisi samalla ollut kiihottaa kristillisiin kirkkokuntiin kuuluvista henkilöistä muodostuvaa kansanryhmää vastaan. Kuvia ei myöskään ole ymmärrettävä niin, että niiden esilläpitämisellä kehoitettaisiin vihaan näitä uskovaisia vastaan, heidän syrjimiseen tai väkivallan tekoon heitä vastaan, Kalske totesi kansankiihotuksesta.

Myöskään rikosnimike ”uskonrauhan rikkominen” eli niin sanottu jumalanpilkkua ei Kalsken mukaan kuvien kohdalla toteutunut.

– Katson, että epäiltyjen toiminnan nimenomaisena tarkoituksena ei ole ollut uskonrauhan rikkomista koskevan säännöksen suojelukohteena ole-

vien ihmisten uskonnollisten tunteiden loukkaaminen, Kalske sanoi syyttämättäjättämisspäätöksessään.

Jupakka Tammissalon pilakuvista alkoi viime kesänä, kun eräs henkilö teki niistä rikosilmoituksen kevään Muhammed-pilakuvakohun jälkimainingeissa. Sekä Tammissalo että liiton puheenjohtaja **Robert Brotherus** kutsuttiin asian tiimoilta poliisi-kuulusteluun. □

Eroakirkosta-mainokset eivät näy Tampereen busseissa

Korkein hallinto-oikeus päätti viime vuoden lopulla, että Tampereen kaupunki ei rikkonut lakia, kun se kieltäytyi ottamasta eroakirkosta.fi-sivuston mainoksia busseihinsa. Tampereen vapaa-ajattelijat ry oli valittanut asiasta korkeimmalle hallinto-oikeudelle, sen jälkeen kun Hämeenlinnan hallinto-oikeus oli jättänyt heidän asiaa koskevan valituksen tutkimatta.

Yhdistys oli syksyllä 2004 halunnut ostaa mainostilaa sivustolleen kaupungin liikennelaitoksen linja-autojen peräosasta. Liikennelaitos ei ottanut mainosta autoihinsa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksessään, että julkisen vallan velvollisuus turvata perusoikeuksien toteutuminen ei ollut velvoittanut liikennelaitoksen johtokuntaa mainostilan vuokraamiseen.

– Päätöksellä ei ole estetty yhdistystä käyttämästä sananvapauttaan tai puuttuttu yhdistyksen uskonnon ja omantunnon vapauteen. Päätös ei loukkaa myöskään yhdenvertaisuuden periaatetta. Liikennelaitoksen johtokunta ei ole käyttänyt harkintavaltaansa väärin eikä sen päätös ole muutenkaan lainvastainen. Asiassa ei ole edes väitetty, että päätös olisi syntynyt virheellisessä järjestyksessä tai menisi viranomaisen toimivaltaa ulommaksi. Tämän vuoksi ja kun otetaan huomioon kuntalain 90 §:n 2 momentti, korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ole perusteita, Korkein hallinto-oikeus perusteli päätöstään. □

Meillä menee hyvin

Kirjoittelin joulun aikaan toimintakertomusta vuodesta 2006. Pidän tehtävästä, koska on hauska muistella mitä kaikkea olemme saaneet aikaan.

Kirkosta eroaminen saavutti kaikkien aikojen ennätysten. Toki toivon, ettei vuosi jää mieleen ennätysvuotena, vaan yhtenä niistä tasaisen kasvun vuosista, jotka edelsivät valtionkirkon alasajoa.

Jäsenhakemuksia on tullut ennätysmäärä: vuonna 2006 jäsenhakemuksen jätti yli 300 uutta jäsentä. Pian selviää, mikä osuus heistä on maksanut jäsenmaksunsa ja paljonko jäsenmäärä on kasvanut.

Kesäpäivät pidettiin Pohjois-Kymen yhdistyksen toimesta, ja erityisesti **Heljä Pekkalin** oli mukana järjestämässä onnistunutta tapahtumaa. Hyvä Heljä ja hyvä me!

Talous on päätenyt tasapainoon. Liitolla on tasainen tulovirta, ja käteisvarantoa niin paljon, ettei kassakriisi ole uhkaamassa. Kiitokset **Paula Vasamalle**, joka hoitaa talouttamme.

Liiton ilmapiiri on parantunut. Liiton sähköpostilistan kinasteluun tartuttiin alkuvuodesta ja pahimmat pukarit poistettiin koko listalta. Liittohallitus ja -valtuusto ovat entistä sopuisampia. Tämä on näkynyt muun muassa äänestyspäätösten vähentymisenä, entistä useammin kompromissi löytyy keskustellen.

Uskonnonvapaus.fi -sivuston vaalikone ei vielä presidentinvaaleissa 2006 ollut kovin suosittu, mutta tulevia eduskuntavaaleja varten tehty vaalikone kerää paremmin kävijöitä. Äänestäjän päätöksen helpottamisen lisäksi kone toivottavasti nostaa uskonnonvapauden ongelmia yleisemmin sekä ehdokkaiden että äänestäjien tietoon.

Politiikan puolelta on vielä muistettava Vihreän liiton kesän puoluekokouksessaan tekemä päätös kirkon ja valtion eron ottamisesta puolueohjelmaan. Samanlainen kanta on Vasemmistoliiton

uuden ohjelman luonnoksessa. Kiitokset niille, jotka puolueiden sisällä ovat asiaamme ajaneet.

Kansainvälisellä saralla varapuheenjohtajamme **Eino Huotari** kävi Norjan humanistien 50-vuotisjuhlassa ja Itämeren maiden konferenssissa Ruotsissa. Liitto puolestaan isännöi islam-kriitikko **Marvin F. Zayedin** vierailua.

Lehdissä, radiossa ja televisiossakin näymme entistä enemmän. Erikoisuutena mainittakoon neloskanavan yöchatti -ohjelma – vapaa-ajattelijoiden sanoma leviää myös puoliyön jälkeen.

Nuorisobarometri osoitti, miten valtio tukee edelleen kirkkoa. Opetusministeriön rahoilla analysoitiin nuorison asenteita ja pohdittiin, miten nuoret saataisiin sitoutumaan kirkkoon. Kuitenkin 16 prosenttia nuorista ei usko ”minkäänlaiseen henkeen, jumalaan tai elämänovoimaan”. Katsomuksemme kannatus on kasvussa.

Esa Ylikoski on vetänyt kansalaisopistossa kursseja uskonottomien oikeuksista. Kiitos Esa!

Anneli Aurejärvi-Karjalaisen luotsaama Pro-Seremoniat on edelleen laajentanut toimintaansa, ja entistä useampi juhlapuhe hoituu ilman pappeja. Hyvä Anneli!

Lausuntoja liitto jätti asevelvollisuuslain ja väestötietolain uudistukseen, ja teki aloitteen todistajan valan ja vakuutuksen korvaamiseksi kaikille yhteisellä vakuutuksella. Viimeksi mainitulla ei ollut tuloksia, kahdesta edellisestä kuulemme myöhemmin.

Siviilipalveluslaista liitolta on pyydetty lausunto. Liittomme nähdään ainakin niin merkittäväksi vaikuttajaksi, että kantaamme kannattaa kysyä. Hyvä merkki tämäkin.

Mitäpä vielä? Väinö Voipio -palkinto luovutettiin **Eske Valtaojalle**, ja Valtaoja piti samassa yhteydessä yleisöluennon. Tämän järjestelyistä kiitokseni **Tauno Lehtoselle** ja muillekin turkulaisille. Rauhantuulustajien Solidaarisuuskalenterista saimme sivun liiton esittelyä varten.

Jori Mäntysalo

Vapaa-ajattelijat veromessuilla

Veronmaksajain keskusliitto järjesti tammikuun lopulla 10. veromessut Helsingin Marina Congress Centerissä juuri kun poikkeuksellisen leuto talvisää oli kääntynyt koleaksi lumipyryksi. Tämä ei kuitenkaan lannistanut Vapaa-ajattelijain liiton aktivisteja, jotka juhlavuoden kunniaksi halusivat muistuttaa päättäjiä ja tavallisia veronmaksajia siitä, että tehokas keino pienentää yksittäisen kansalaisen verotaakkaa on erota kirkosta.

Paikalla oli jo heti aamuyhdeksältä viisi aktivistia jakamassa ”Vältä veroa – kirkosta eroa” tiedotetta, jossa oli tietoa myös liiton toiminnasta ja liittymisestä vapaa-ajattelijoihin. Samalla tarjoutui tilaisuus vaihtaa sana pari messuvieraiden kanssa.

– Yllättävän moni ilmoitti eronneensa kirkosta jo kymmeniä vuosia sitten ja kehuivat tiedotteen jakamista hyväksi ideaksi. Aika moni sanoi myös harkinneensa jo pidempään eroamistaan, liiton toiminnanjohtaja **Paula Vasama** kertoo.

Suuri osa messuvieraista vain poimi Vasaman mukaan esitteen sen kummemmin asiaa kommentoimatta, mutta ilman ikäviä välikohtauksiakaan ei selvitty. Pieni, mutta äänekäs joukko etupäässä jo keski-ään ylittäneitä miehiä, haukkui jakajia painostuksesta ja ”moraalittoman tiedotteen levittämisestä”.

– Yrittäpä yksi jopa lyödä, mutta ei onneksi osunut, Vasama naurahtaa.

Ei asiaa sisätiloihin

Vasama oli jo ennakoon tarkistanut messujärjestäjien sekä Helsingin kaupungin taholta, ettei kyseisen tiedotteen jakamiseen ollut esteitä. Veronmaksajain keskusliiton vastaus oli ollut tyyli, ei tie-

dotteen jakajia sisätiloihin. Kun eräs messuvieras oli valittanut kokoneensa tiedotteen jakamisen loukkauksena itseään kohtaan, messujärjestäjät yrittivät ajaa jakajat pois myös pääoven edestä kadulta.

– Pahemman yhteenoton välttämiseksi katsoimme parhaimmaksi siirtyä sivummalle, vaikka meillä olikin oikeus olla siellä pääoven edessä. Noin puolet ajasta eli parisen tuntia jaoimme sitten tiedotetta kort-

telin molemmissa päissä keskustasta päin tuleville ja sata-masta risteilyltä saapuville, Vasama kertoo.

Vapaa-ajattelijat ehtivät jakaa neljän tunnin aikana tuhatkunta tiedotetta, vaikka he loppuaikana menettivätkin messupaikan pääoven eteen pysäköineiden bussien matkustajat.

– Kaiken kaikkiaan kokemus oli myönteinen ja kannustava. Vaikka kiirettä piti, ehdimme käydä myös kiinnostavia keskusteluja messuvieraiden kanssa, Vasama toteaa.

Vasama oli saanut henkilökohtaisen kutsun veromessuille, joten hän pääsi välillä myös lämmittelemään sisätiloihin ja tutustumaan messuilla esittäytyneiden tarjontaan.

– Minusta ensi vuonna meidän olisi syytä yrittää päästä mukaan itse messuille, sillä meillä olisi paljon tärkeämpi syy esittäytyä kuin monilla niillä, jotka nyt olivat jonkun aasinsillan turvin mukana. Yhtäkään sellaista esittäytyjää ei näkynyt, joka olisi tarjonnut meidän lailla ratkaisua verojen välttämiseksi ja vieläpä laillisin keinoin, hän sanoo.

Veronmaksajain keskusliitto juhli tämänvuotisilla veromessuillaan 60-vuotista taivaltaan.

Marketta Ollikainen

Kirkko, Kekkonen ja kommunismi

Kommunismien pelossa evankelisluterilainen kirkko tuki Kekkostä, vaikka se ei tämän naisseikkailusta pitänytäkään. Samalla se pyrki aktiivisesti vaikuttamaan päivänpolitiikkaan, väittää tuore väitöstutkimus, jossa on selvitetty evankelisluterilaisen kirkon suhtautumista Kekkos-ajan ulkopoliitiikkaan.

Kirjailija Väinö Linna kuvaa *Täällä pohjantähden alla* trilogiassaan oivallisesti, miten evankelisluterilainen kirkko tuki vahvasti viime vuosikymmenen alussa vallanpitäjiä ryysyläiskansan kapinaa vastaan. Lapualaisvuosina 1930-luvulla Isänmaallisen kansanrintaman riveissä oli näkyvästi monia vaikutusvaltaisia kirkonmiehiä.

Vaikka kirkko mieluusti väittääkin olevansa vain huolestunut kansakunnan henkisestä hyvinvoinnista, se on aina pyrkinyt myös aktiivisesti ohjailemaan maan politiikkaa sille mieluiseseen suuntaan, varsinkin kriisiaikoina. Näin tapahtui myös 1950- ja 1960-lukujen taitteessa, jolloin koettiin niin sanottu yöpakkaskausi syksyllä 1958 ja noottikriisi marraskuussa 1961.

– Piispat ottivat oletettua aktiivisemmin kantaa ajankohtaisiin poliittisiin kysymyksiin. He käsitelivät päivänpolitiikkaa saarnoissaan ja julkilausumien välityksellä sekä pitivät henkilökohtaisesti yhteyttä maan keskeisiin poliitikoihin, erityisesti presidentti **Urho Kekkoseen**, sanoo tutkija **Ville Jalovaara**, joka on tuoreessa väitöskirjassaan selvittänyt evankelisluterilaisen kirkon roolia politiikassa vuosina 1958 – 1962.

Jalovaaran mukaan kirkko oli erityisen huolissaan suomalaisen yhteiskunnan liukumisesta sen mielestä liian vasemmalle. Esimerkiksi SKDL:n voitto vuoden 1958 eduskuntavaaleissa oli herättänyt kirkon piirissä runsaasti epävarmuutta. Äänitorvena toimi *Kotimaa*-lehti, jossa arvosteltiin toistuvasti SKDL:ää ja sen äänestäjiä.

Urho Kekkonen Neuvostoliittomyönteisyys ja epäilyttävät elämäntavat kismittivät kirkkoa. Kuvassa Kekkonen vaalijulistuksessaan vuodelta 1956.

Kuva: Keskustan ja maaseudun arkisto

Kaksijakoinen suhde Kekkoseen

Ensimmäisen presidenttikautensa aikana Kekkonen itsekin pyrki aktiivisesti saavuttamaan kirkon luottamuksen, missä se ei kuitenkaan täysin onnistunut. Jalovaaran mukaan piispat suhtautuivat kaksijakoisesti presidenttiin. Julkisuudessa he tukivat Kekkonen johtamaa ulkopoliitiikkaa, mutta yksityisesti he suhtautuivat hänen persoonaansa ja toimintaansa tietyllä varauksella.

– Tyytymättömyyden taustalla oli Kekkonen yk-

sityiselämään ja moraaliin kohdistunut epäluottamus, Jalovaara sanoo.

Vuoden 1962 presidentinvaalien alla ryhmä merkittäviä poliitikkoja jopa yritti taivutella Helsingin piispa **Martti Simojokea** ja Lapuan piispa **Eero Lehtistä** Kekkosen vastaehdokkaaksi.

– Vaikka hanke kariutui, osa piispoista olisi toivonut Kekkosen syrjäyttämistä, Jalovaara toteaa.

Jalovaaran mukaan kirkkoa oli kismittänyt erityisesti Kekkosen suhde Neuvostoliittoon, johon se itse suhtautui varsin epäluuloisesti. Ääni kellossa kuitenkin muuttui, kun Neuvostoliitto lähetti Suomelle lokakuun lopussa 1961 nootin sotilaallisten konsultaatioiden aloittamisesta YYA-sopimuksen pohjalta, mikä säikäytti pahasti koko kirkon johdon. Tässä vaiheessa myös *Kotimaa*-lehti alkoi varauksettomasti tukea Kekkosta.

– Noottikriisi viimeistään vakuutti piispat siitä, että Kekkosen oli puutteistaan huolimatta se henkilö, joka pystyi parhaiten turvaamaan Suomen aseman suhteissa Neuvostoliittoon, Jalovaara toteaa.

Kommunismin pelko

Kirkon suhtautuminen Neuvostoliittoon ei kuitenkaan muuttunut. Vaikka se tukikin Kekkosen ulkopolitiikkaa, se ei luopunut vanhoista epäluuloistaan.

Kun kirkko ei voinut sekaantua näkyvästi ulkopolitiikkaan, se asettui vastustamaan kommunismia Suomen sisäpolitiikassa.

Esimerkiksi arkkipiispa **Ilmari Salomies** osallistui kommunismin vastaiseksi ”keskuselimeksi” muodostetun Suomalaisen Yhteiskunnan Tuki -säätiön toimintaan. Säätiön keskeinen tarkoitus oli alentaa vaivihkaa kommunistien hallitseman SKDL:n kannatusta ja estää SKDL:n pääsy hallitukseen.

Jalovaaran väitöskirja nostaa esiin mielenkiintoisia näkökulmia kirkon roolista suomalaisessa yhteiskunnassa yöpakkaskauden ja noottikriisin aikana. Kovin paljon tuo ei liene muuttunut niiden jälkeenkään.

– Kirkolla on tapana ottaa kansallinen rooli kriisiaikoina. Piispat vaikuttivat aktiivisesti päivänpolitiikkaan 1958–1962 välisenä aikana. Samantyyppistä kirkon osallistumista nähtiin 1990-luvun lama-vuosina ja vuoden 2004 Tsunami-katastrofissa, Jalovaara summaa.

Ville Jalovaara on itse teologi. Hänen väitöskirjansa *Kirkko, Kekkonen ja kommunismi poliittisina kriisivuosina 1958 – 1962* tarkastettiin Helsingin yliopiston teologisessa tiedekunnassa 17. helmikuuta.

Marketta Ollikainen

Kekkonen ja kirkko

Jos kirkko yrittikin aikanaan vaikuttaa Kekkoseen, osasi Kekkonenkin vetää naruja kirkon suuntaan muun muassa nimittäessään piispoja virkoihinsa. Vuoteen 2000 saakka Tasavallan presidentti nimitti Suomen evankelisluterilaisen kirkon piispat, ja Kekkonen ehti aikanaan nimittää yhteensä 22 piispaa.

– Presidenttinä Kekkonen pyrki johdonmukaisesti käyttämään kirkkoa osana kansallista eheyttämisprojektiaan, ja niinpä hän halusi esimerkiksi piispanimityksillä varmistaa sen, että kirkon ”oikea” linja jatkuisi, sanoo **Pekka Niiranen**, joka vuonna 2000 väitteli Kekkosen suhteista evankelisluterilaiseen kirkkoon.

Niirasan mukaan Kekkonen sivuutti ainakin kahdesti piispanvaalin tuloksen: vuonna 1956 hän nimitti vaalit voittaneen **Olavi Kareksen** sijaan toiselle sijalle tulleen **Eero Lehtisen** ja 1974 **Jukka Malmivaaran** sijaan **Paavo Kortekankaan**.

– Vastaavanlaista harkintaa Kekkonen teki myös Mikkelin piispanimityksen yhteydessä vuonna 1959 ja kenttäpiispan nimityksessä vuonna 1968, Niiranen toteaa.

Poliittisista tarkoituseristään huolimatta Kekkonen suhtautui Niirasan mukaan uskonnollisiin piireihin varsin myönteisesti, varsinkin vanhoillislestariolaisiin, joihin hänen isänsä oli kuulunut, ja hän piti jatkuvasti yhteyttä tämän herätysliikkeen edustajiin.

– Kyse oli osittain Kekkosen pyrkimyksestä kuitata lestadiolaisten hänelle antama poliittinen tuki, osin halu pitää ”oman” herätysliikkeen puolia, Niiranen toteaa.

Niirasan mukaan Kekkonen myös perehtyi huolellisesti kirkon asioihin ja esimerkiksi kirjoitti omakätisesti kaikki piispojen virkaanasettamislaisuuksissa pitämänsä puheet.

M.O.

Hiljaisesta tiedosta

Aina on vallinnut käsitys, että iäkkäämmät ihmiset ovat jotenkin viisaampia. Heihin on kiinnitetty arvostusta elämäkokemuksensa takia. Kokeneita on ollut syytä kuunnella, jos on halunnut välttää turhia epäonnistumisia tai on halunnut oppia joitain erityistaitoja. Vasta muutama kymmenen vuotta on puhuttu hiljaisesta tiedosta ja sitä on alettu tutkia viime aikoina.

Määritelmästä

Hiljaisella tiedolla on synonyymeja kuten piilotieto tai piiloinen tieto. Erään määritelmän mukaan se on tietoa, joka vaikuttaa toimintaan ja valintoihin, muttei ole ilmaistavissa merkeillä tai sanoilla. Hiljainen tieto yksilöllä on siis vaikeasti kommunikoitavissa ja jaettavissa. Sitä sisältyy ammattijätietotaitoon, tapan toimia ja hahmottaa ympäröivää todellisuutta. Se liittyy myös yksilön ihanteisiin, arvoihin ja tunteisiin, se voi ilmetä intuitiivisesti ja toimia kuten vaisto.

Hiljaista tietoa sisältyy kulttuuriseen tietoon, kuten kirjoittamattomat säännöt, toimintatavat, uskomukset, arvot ja roolit. Kulttuureja voidaan tutkia helpostikin osa-alueittain ja joukkojen mitassa, tehdä yleistyksiä ja erotteluja.

Yksilöllinen hiljainen tieto jää kuitenkin pimentoon, koska jo määrittelyn mukaan sitä on vaikea saada yksilöstä ulos. Rajoittuneemmalla osa-alueella kuten työelämässä hiljaista tietoa on tutkittu ja siellä se onkin havaittu tärkeäksi voimavaraksi.

Missä näkyy?

Yksilö havaitsee hiljaisen tietonsa olemassaolon yleensä vasta kun rutiinit häiriintyvät. Jos loukkaa itsensä ja vaikka joutuu aikuisena oppimaan kävelemisen uudelleen, niin siinäpä on harjoittelamista. Kun lapsena on saanut virheaskelista kaatua ja nousta uudelleen ja uudelleen niin kauan, että askeleet ovat samanmittaisia, niin aikuisena samassa on tekemistä rutosti varsinkin kun ei enää voi kaatuilemalla oppia.

Polkupyörällä ajaminen tai vaikka puhuminen kielioppisääntöineen ovat kerran opittuina rutiinia ja helppoa, eikä tule ajatelleeksi, miten paljon yritystä ja erehdystä ja muuta oppimista toimintoihin sisältyy. Kiinalaiset ovat sanoneet, ettei kala

huomaa uivansa ennen kuin joutuu vedestä pois.

Esimerkiksi työelämässä, kun pitkäaikainen työntekijä jää eläkkeelle tai vaihtaa työpaikkaa tai muuten poistuu kuvioista, usein jäljellejäävät tuntevat aukon syntyneen. Missä on se henkilö, jolta aina voi kysyä pikkuasioita tai vinkkejä pomon rauhoittamiseksi tai kenelle nyt annetaan uusi työntekijä perehdyttäväksi oman työn ohella. Asiantuntemusta ja kokemusta ei usein osata arvostaa, ennen kuin se on poissa.

Missä myös piilee?

Hiljaista tietoa on myös yhteisöissä. Jo **Thomas Kuhn** totesi, että tiedeyhteisöissäkin on yhteisesti jaetut itsestäänselvyydet. Hän kutsui näitä perustotuuksia paradigmoiksi, jotka sitten järkkäytyvät kun esiintyy anomalioita, poikkeuksia.

Tiede toimiessaan normaalisti korjaa itseään ja muodostaa jälleen uudet hiljaiset tietonsa, uuden paradigman. Samoin voi olla muissakin yhteisöissä, työpaikoilla, järjestöissä, oppilaitoksissa ja hallinnoissa, joissa jotkut uudet yhteisön ulkopuolelta tulleet toteavat, että täällähän toimitaan aataminkäikäisesti ja järjestyvät toimintakulttuureja ja pintyneitä tapoja.

Joskus ravistelut onnistuvat, mutta kaikki uudistukset eivät välttämättä onnistu. Joskus järjestyttämällä hyviä toimivia käytäntöjä sotketaan organisaatiot rammoiksi pitkiksi aikaa. Monesti myös ulkopuoliset konsultit, joita käytetään muutoksissa ovat ainoat oppijat prosesseissa ja keräävät mukheet palkkionsa onnistuivat tai eivät.

Suomessakin on herätty oikein tutkimaan hiljaisen tiedon hyödyntämistä. Löysin netistä muun muassa väitöskirjat hoitotyön hiljaisesta tiedosta sekä yrityksen strategisesta suunnittelusta huomioiden keski- ja alemman johdon hiljaisen tiedon.

Myös myyntityössä hiljainen tieto on pidempään ollut tapetilla, koska siellä jos missään myyntityön poistuminen on yritykselle menetyksensä, vaikei asiakaita suorastaan mennessään veisikään. Asiakkaiden mielitymykset ja erilaiset toimintakulttuurit vaihtelevat suuresti ja kilpailuilla aloilla ei töksäyttelyhinkään ole varaa. Asiakassuhteiden kehittäminen vie aikaa, kokemus nyansseista on kultaakin kalliimpaa. Hiljaisen tiedon yritys-konsultit korostavat nykyään jo, että hiljaisen tiedon hyödyntäminen on

yrittäjien kilpailuetu.

Yrityksillä alkaa ollakin kiire korostaa hiljaista tietoa, sillä niin sanottujen suurten ikäluokkien eläköityminen sekä jatkuvat yrityssaneeraukset koskevat juuri hiljaisen tiedon kantajia. Lapsia lentää pesuvesien kera yrityksistä solkenaan.

Hankala ristiriita

Kun talouselämä ja yhteiskuntapolitiikat ovat havainneet hiljaisen tiedon merkityksen pakon edessä, on tullut hätä käteen.

Nyt yritetään äkkiä pumpata ulos hiljaista tietoa eri menetelmin kuten kehittämissuunnitelmissa, palautejärjestelmissä, tiimi- ja paritöin, mentoroimalla, osallistamalla ja mallintamalla. Yritetään luoda tilanteita, jossa hiljaista tietoa siirrettäisiin toisille vuorovaikutuksessa, jotta se saataisiin ulos ja dokumentoiduksi ja jopa tietojärjestelmiin talteen.

Tässä on vain muutamia ongelmia. Moni iäkkäämpi työntekijä pysyy töissä ehkä juuri hiljaisen tietonsa takia, joten kuinka viisasta olisi antaa itsestään kaikki ulos. Hiljaisen tiedon siirtämisen perusjuttu toisaalta taas on aika, tila ja rauha – ei tehokkuus. Viisaus, taito ja kokemus eivät ole liukuhinatarvareita.

Elämänoppia

Elämä on muuallakin kuin oravanpyörässä. Hiljaisen tiedon kantajia on lähellä arjessakin. Omat vanhemmat, isoäidit ja -isät, monet sukulaiset ja jokapäiväin tutut asuinseudulla ja muualla arkielämisen paikoilla ovat mahdollisia tarinankertajia. Hiljaista tietoa ei teoriassakaan voi toiselta saada, ellei asetu kuuntelemaan, kun on kertojalla aika ja halu puhua. Näitä hetkiä ei oikeastaan ole kovin monia, joten ei kannattaisi passata kiireiden lukuun, kun kultajyviä jaetaan.

Minulle henkilökohtaisesti ovat jääneet mieleen eräiden sotaveteraanien jutut, joita aikoinaan kuulin eri yhteyksissä. Kyse ei ollut sankaritaruista, vaikka jotkut olivat rautaristejä saaneetkin. Ukot kertoivat rauhallisesti asemasodan arjesta, jolloin yritettiin pysyä taistelukuopissa hengissä ja odotettiin jotain tapahtuvaksi puhdetöiden ja lomatoiveiden parissa.

Jotkut viettivät parhainta nuoruuttaan ja jotkut olivat jo talvisodan käyneitä konkareita. Heillä oli myös pelkoja miten siviilissä eletäisiin ja mitä tehdä kun joskus toivottavasti pääsisi pois ehjänä hengissä. Tuona karuna aikana he myös pohtivat tavallaan maailmanmenoa ja osuuttaan siinä. Keskeisintä, mikä minulle jäi mieleen, oli sodanvastaisuus. Ei koskaan enää, toistui jokaisen suusta jos-

sain vaiheessa. Ei pakoon juokseminen loppusodassa ollut häpeä, mutta rauha oli voitto.

Tällaista uloslausuttua hiljaista tietoa ei kohta enää ole Suomessa, kun ei ole sotaveteraanejakaan. Onko juuri tämän takia taas helppo teoretisoida sodan uhkia ja patistaa nuoria tykinruoaksi maailmalle myös Suomesta? Pitääkö aina kokea sotaa henkilökohtaisesti, jotta ymmärtäisi rauhan merkityksen?

Ikääntyneen ihmisen hiljainen tieto voi olla vaputtavaa, suorastaan terapeutista, antaa toivoa. Aika ja kokemukset muhivat vanhuudessa. Voi syntyä tyyneyden rauhoittava tunnelma. Vanhempain ei yksin fyysisesti enää pysty samoihin suoriin kuin nuorempain. Seksielämä on muuntuunut, sairaudet eivät enää mene ohi vaan ovat tulleet jäädäkseen.

Kiire kaikkoaa, kun osaa jo lähteä ajoissa liikkeelle. Voi valita hitaamman tien, koska aikaa on. Monet kerrat koetut vastoinkäymiset ovat voitettuja, vaikka joskus tuntui, ettei mitään voi. Kaikelle on tullut ratkaisunsa kuitenkin. Kaikkea mitä halusi ei saanut. Osaa jo olla haluamattakin sellaista, mitä ei tarvitse. Välttämättä ei tarvitse vetää mitään selästä roolia, mikä ei huvita. Jos jaksaa, niin voi tehdä itse ruokansa ja syödä sen rauhassa omaan tahtiinsa. Television sijaan voi kuunnella radiotaikin. Aina ei tarvitse tehdä jotain, voi halutessaan vain olla. Kuunnella hiljaisuutta, jos sellaista vielä jossain on.

Teuvonneuvo

Hiljaisen tiedon kantajia on siellä täällä. Itsestäkin aikanaan sellainen tulee, ellei jo ole. Ikääntyvillä ihmisillä on monenlaista hiljaista tietoa, jota joskus saa ulos juttelulla ja vähän haastattelevin kysymyksinkin. Jaettu ilo on tunnetusti kaksinkertainen ilo, olkoon surukin jaettuina kantajalleen helpompi. Aina on hyvä puhua asioista.

Jos sattuu sellainen lycky, että tapaa kokeneemman ja on aikaa jutustella, kehotan kyllä tarttumaan hetkeen. Elämän viisaudet todellistuvat vasta elämällä ja jokainen meistä elämänsä elää erilailla pakosta. Mutta yhtymäkohtia ja samanlaistakin on mukava jakaa toisen kanssa keskustellen. Ja kokeneelta saa aina takuuvarmasti sanallista tukea vaikeuksissa. Monet kerrat olen kuullut hiljaisen tiedon rintaäänellä kannustuksen, että kyllä se siitä hoituu ja kaikki loksastelee paikalleen, kun annat ajan kulu.

teutori

Seksuaalivalistusta vanhalla ja uudella tavalla

Kun olin kuusivuotias, aloin kiinnostua suvun jatkamisasioista. En seksistä, sen aika tuli myöhemmin, mutta kuusivuotiaana halusin eräänä päivänä ehdottomasti tietää, mistä lapset tulevat. Tiesin että äiti oli meidät lapset synnyttänyt, mutta mistä? Mistä mystisestä paikasta naiset eli akat (niin kuin me maalla sanottiin) suorittivat salaperäisen synnytyksensä?

Kun äidiltä en saanut suoraan kysymykseen suoraa vastausta, ahdistin uteliaisuudellani naapurin poikaa, joka oli minua kymmenen vuotta vanhempi. Tiesikö hän, mistä naiset synnyttivät? Mutta naapurin kuusitoistavuotias vain naurahti ja esitti vastakysymyksen: "Mistäs lehmät?" Maalaispoikia kun oltiin, tiedettiin hyvin mistä lehmät lisääntyivät. "Vitusta", sanoin hämmästyneenä, enkä ymmärtänyt mitä lehmillä oli asian kanssa tekemistä.

Ehkä olin tavallista hölmömpi kuusivuotias, mutta utelias, ja sittemmin on tiedonhaluni sukupuoli-asioissa vain kasvanut. Ikävä kyllä kaikkiin kysymyksiini en ole vielä kukaan saanut vastausta.

Norbert Elias osoittaa Tapojen historiassaan (*Über den Prozess der Zivilisation*) miten suhtautuminen ihmisruumiin luonnollisiin toimintoihin vaikeutui viimeksi kuluneina vuosikymmeninä muuttuneen erilaisten kieltojen, häpeäntunteiden ja kristillisten moraalikäsitteiden säätelemäksi.

Kristinuskon ahdistunut asenne sukupuoli-asioihin ei saanut koskaan kokonaisvaltaista asemaa keskiajan eikä vielä uuden ajan alun yläluokan ja alemman rahvaan keskuudessa. Vasta porvarisluokan vahvistuessa ja lopulta 1800-luvulla päästessä valtaan alkoi kristinuskon vaikutus toden teolla läpäistä, yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta, kaikkien aikuisten ja lasten suhdetta sukupuolielämään.

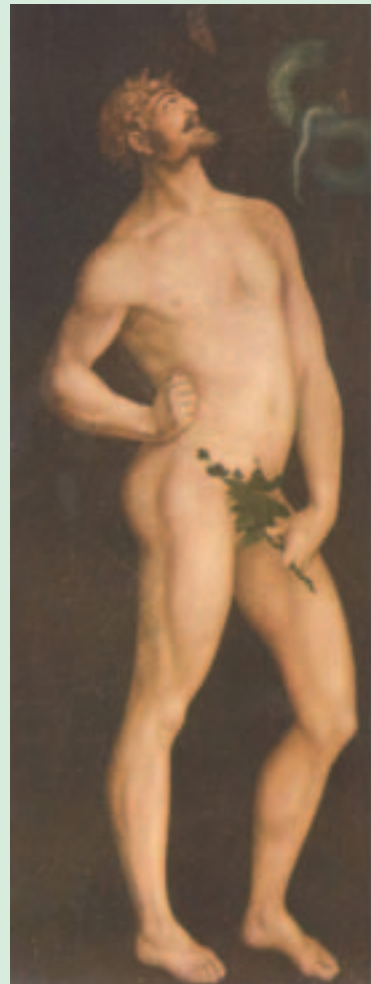
Kun porvarisluokka ryhtyi kohonneen vaurautensa suojissa harrastamaan henkisiä asioita, tarjosi uskonto näkyvän ja keskinkertaistenkin älyllisten lahjojen ulottuvissa olevan tien tämän luokan luonnolliselle halulle erottautua pekoraalista rahvaasta.

Kristinuskoon ohjelmoitu seksuaalisuuden synnillistäminen sai tiukimmat tulkitsijansa ensiksi Eng-

lannissa, josta se levisi hurskauden hyökyaaltojen mukana muuhun Eurooppaan ja 1620 Plymouthista lähteneellä Mayflowerilla seksuaalisuutensa vauvoilla pikkuporvareilla vähitellen täyttyvään Amerikkaan.

Kristillinen kuristusote porvarillisen kulttuurin genitaaleista koveni aina viime vuosisadan alkupuolelle asti. Helpotusta toi viimein yleinen maallistuminen ja uskon uudet tulkinnat. Huojennus ei tietenkään tapahtunut täydellisenä, mutta sitten antiikin aikojen ei mitään vastaavaa oltu koettu. Seksuaalisuus jäi pimeiden puotien kujille, mutta tietoa siitä alkoi aluksi tihkua suurelle yleisölle pienissä kirjoissa, joita myytiin kulman takana ja pantiin postiin toisella lähettäjänimellä. Sittemmin vapautuminen alalla eteni pienin nykäyksin eteen ja taakse.

Suurimman siunauksen sukupuolielämän käytännön puolella on nykyisille kyselijöille tuonut moderni markkinatalous ja varsinkin mainosteevee, joka näyttää niin sanotusti kädestä pitäen maksaville katsojille ne toiminnot, joita minä lapsena sain turhaan urkkia vanhemmilta ja minua ovelammilta kavereilta. Viimeksi toissapäivänä televisiossa lounasaikaan ammattitaitoiset terapeutit näytti-

vät muovipeniksen avulla, miten onanointi suoritetaan oikeaoppisesti.

Kouluaikoina olisin ahminut tällaista teknistä tietoa, nyt... ylistettävästä tarkoituksestaan huolimatta ohjelma jätti minuun tietynlaisen tyydyttämättömyyden tunteen. Meissä tiedonhaluisissa alan koulutetut ja kurssitetut asiantuntijat herättävät vain uutta uteliaisuutta, uusia kysymyksiä, joihin tieteen, sanan ja ilmaisun vapaudesta huolimatta ei tunnu löytyvän vastausta.

Sukupuolisuus ja siitä nauttiminen on monissa maissa pantu perustuslakiin. Muutamat taipumukset tällä alalla kuten homous ovat melkein päi- muotia, mutta tieteessä yhä vastauksia välttelevän salaperäisen hämyä saattelemia. Suurelle enemmistölle homous ja tiedot siitä ovat suurelta osin ennakkoluulojen, arvailujen ja kuulopuheiden varassa.

Kun matkustin, nuorena miehenä, ensimmäistä kertaa Pariisiin, kuulin ranskalaisten väittävän, että

arabit, joista juuri silloin paljon puhuttiin, ovat kaikki homoja. Halusin hieman väittää vastaan, mutta en tiennyt, kokematon maalaispoika, homoista muuta kuin minkä olin lukenut **Burroughs**'in *Alastomasta lounaasta*, jossa tämä niin sanottu suklaapuolen porukka on sitä siivotonta sakkia, joka jättää jälkeensä tien kahta puolta tyhjäksi puristettuja vaseliiniputkia.

Myöhemmin, uteliaisuuttani, olisin halunnut tietoja homojen paljon puhutusta yhteydestä toiseen "Jumalan luomaan" seksuaaliseen taipumukseen, pedefiliin, mutta en löytänyt kirjoista enkä akateemisista tutkimuksista mitään apua. Ja kerran aion kirjoittaa miehisistä joukkuepeleistä urheilussa otsikolla *Jalkapallo ja*

seksuaaliset poikkeamat, mutta kun en taaskaan löytänyt aikaisempaa tutkimusta aiheesta, kirjoitus jäi kesken.

Suurimpana kansanvalistuslaitoksena televisio hoitaa yleensä tehtävänsä hyvin. On sanottu, että televisio on modernille ihmiselle uusi kirkko (ja sen seksiohjelmat joulukirkko), mutta ikävä kyllä siinä on osittain samat virret kuin vanhassa.

Dokumenteissa ja fiktiivisissä filmeissä tyydytään rahvaanomaisesti näyttävyyteen, pelkkään liturgi- aan, eikä mennä niin sanotusti pintaa syvemmäl- le. Televisiosarjojen *Samanthat* ja *Marthat* käyvät vapaamielisestä ja kiiruhtavat suorittamaan ensimmäiseksi sitä tärkeintä tilapäisille tuttavuuksilleen, mutta television kuvassa se tärkein tehdään aina kuin sattumalta eteen luiskahtaneen lakanan reu- nan tai täkinkulman takana.

Edistystä tämäkin entisiin heinälatokohtauksiin, jotka päättyivät panoraamaan pilvien välissä, mutta itsestään selvästi kaikissa myös lapsille sallituis- sa laatufilmeissä se juonen kululle tärkeä paikka, josta lapset tulevat, on salaperäisesti peitettyä.

Suu kuuluu ihmisruumiin erogeeniin vyöhyke- keisiin, ja muotiin tullut ylähuulen paksunnus on selvä parannus Luojan alkuperäiseen luomukseen, mutta onko naisilla suun käyttö synnytyselinten si- jasta luonnollista vai pakotettua, väärinkäyttöä vai väärinkäsitystä, televisiofilmien levittämää luuloa tavan yleisyydestä ja siitä johtuvaa yhteisön painostusta? Tästäkin kaipaisi enemmän tietoa, tutki- musta. Tiedonhaluisten päässä pyörii paljon muita yhtä kiinnostavia kysymyksiä.

Kristillinen sukupuolimoraali on lopultakin koko- naan kuollut ja moneen kertaan kuopattukin. Sen uudesta ylösnoususta ei ole pelkoa. Joten on luul- tavaa, että tieteen pidätyvä asenne seksuaalisuu- den tutkimiseen ei enää johdu vanhasta taikaus- kosta ja yliluonnollisen pelosta, vaan tiedemiesten omasta hyvin ymmärrettävästä ja inhimillisestä ujoudesta.

Pentti Niskanen

Oheinen kuva: Aatami ja Eeva, Hans Baldung (n. 1525) Magyar Szépművészeti Múzeum, Budapest

Uskontoja pitää voida kritisoida

Toimittaja Jaakko Wallenius on koonnut verkkosivuilleen (<http://uskoitseesi.blogs.fi/> Toivon) kiinnostavan paketin paitsi Richard Dawkinsin myös Sam Harrisin uskontokritiikistä. Ohessa hänen esseensä Harrisista. Se perustuu kirjoittajan muistiinpanoihin Yhdysvalloissa pidetyistä Idea City '05 -tapahtumasta ja Long Now Foundationin Long Term Thinking -seminaarista, joita hän on seurannut internetin välityksellä.

Harris on yhdysvaltalainen kirjailija, jonka ensimmäinen palkittu teos *The End of Faith* ilmestyi vuonna 2005. Harris väittää, että terrorismia ylläpitävät nimenomaan yksijumaluuteen pohjautuvat uskonnot, jotka ovat pirstoneet maailman. Jokainen niistä uskoo, että oikea jumala on se, joka on ilmoituksessaan sanellut juuri heidän pyhät kirjansa.

Uskontojen kritisoimisesta on **Sam Harrisin** mukaan tehty tabu. Hän korostaa, että tekniikan kehitys tekee myös palavan uskon villitsemän terroristin entistä vaarallisemmaksi. Afganistanilaisessa luolassa piileskelevä uskon mies voi tehdä kannettavalla tietokoneellaan tuhoa, joka ei aikaisemmin ole ollut mahdollista ja siksi fanaattinen uskonnollisuus on aivan uudenlainen uhka ihmiskunnalle.

Esimerkiksi katolisen kirkon saarnaama kondomin käytön kieltö on Sam Harrisin mukaan jo suorastaan rikollista toimintaa. Afrikassa kuolee joka vuosi miljoonia ihmisiä aidsiin, jonka leviäminen olisi estettävissä kondomeja käyttämällä. Uskojen kritisoimista koskeva tabu estää kuitenkin katolisen kirkon nimittämisen rikollisen piittaamattomaksi tässä asiassa.

Sam Harris muistuttaa, että me emme kunnioita juutalaisten massatuhon kieltäjien tai Elviksen palvojien mielipiteitä. Täysin todistamattomiin asioihin uskovia ihmisiä pidetään hulluina muilla elämäntiloilla, mutta uskontoon siirryttäessä sääntökirjaa rukataan.

Vahva usko muuttaa uskovan koko ajattelutavan. Uskova muokkaa maailman mielessään uskonsa mukaiseksi. Esimerkiksi Yhdysvalloissa yli puolet ihmisistä haluaisi evoluution opettamisen loppuvan kouluissa. Usko on siis ajamassa tuota maata tietämättömyyden erämaahan. Monien kristittyjen uskolla siihen, että kaikkivaltiaana kiinteistöväliittäjä-

nä toiminut jumala on luvannut Israelin maat juutalaisille, on suora vaikutus kansainväliseen politiikkaan.

Toisaalta esimerkiksi kantasolututkimus on ajautunut Yhdysvalloissa vakaviin vaikeuksiin. Uskonnolliset tahot ovat hyökänneet sen kimppuun, koska kantasolututkimuksissa käytetään koeputkessa kasvatettuja ihmisalkioita.

Sam Harrisin mielestä tällaisia uskomuksia ei saisi enää hyväksyä. Hän kysyy, kuinka usein vaaditaan kunnioittamaan muiden ihmisten kummallisista tai erikoisista näkemyksistä historiasta tai biologiasta. Uskonnon nimissä esitettyjen väitteiden osalta tällainen toisten ajatusten kunnioittamisen vaatimus kuitenkin esitetään.

Maltillisuus moraalinen haaksirikko

Maltillinen uskonnollisuuskin on Sam Harrisin mielestä ongelma, sillä maltillinen uskonnollisuus antaa fundamentalisteille suojaverhon, jonka takana he voivat toimia. Juuri maltilliset uskovat ovat luoneet säännöt, joiden mukaan uskontoja ei voida arvioida ja arvostella puolueettomasti.

Uskonnot ovat kuitenkin hyvin erilaisia. Sam Harris korostaa, että esimerkiksi islami on perustaltaan väkivaltainen uskonto, sillä uskonsota ja marttyyrius ovat tämän uskon ydinoppeja. Toisaalta Tiibetin buddhalaisia itsemurhapommittajia on lähes mahdotonta kuvitella. Samalla tavalla fundamentalistiksi muuttuvasta jainilaisesta tulee aivan vain täydelli-

semmin väkivallaton.

Fundamentalistinen islam ei Sam Harrisin mukaan suinkaan kumpua taloudellisista tai poliittisista ongelmista tai riittämättömästä koulutuksesta, vaan ongelmana on juuri islamin perusrakenne. Suuri uhka hänen mielestään onkin se, että ihminen voi olla tarpeeksi koulutettu rakentaakseen ydinpommin, mutta samaan aikaan uskoa saavansa 72 neitsyttä paratiisissa marttyyrikuoleman jälkeen.

Maltillinen uskonnollisuus on Sam Harrisin mielestä moraalinen haaksirikko. Maltilliset kristityt poimivat uskonnostaan mukavat ja miellyttävät kohdat, mutta kristillisen uskon perustana olevassa Raamatussa on aina tarjolla myös perusteet julmalle ja raa'alle uskolle, joka voidaan aina ottaa käyttöön kun niin halutaan.

Vanhasta testamentista ja myös Jeesuksen opeista voi löytää esimerkiksi hyvät perustelut orjuuden jatkamiseksi ja ylläpitämiseksi.

Maltillinenkin uskonnollisuus myös estää ja haittaa asioiden käsittelyä rationaalisesti, kun ihmisten mielipiteet eivät perustu millään tavalla tosiasioihin, vaan mielipiteet haetaan pyhistä opeista valmiiksi annettuina.

Uskonto tappaa

Harrisin mukaan uskon perusongelma on, että se estää keskustelun, kun omia näkökantoja ei tarvitse millään tavalla perustella. Vain uskova voi sanoa keskustelukumppanilleen, ettei mikään toisen sanoma tule koskaan muuttamaan hänen omaa näkemystään jostakin asiasta.

Sam Harrisin mielestä pyhiä kirjoja tai kuoleman jälkeisiä tapahtumia pitäisi voida käsitellä aivan samalla tavalla ja ehdoilla kuin kaikkea muutaakin ihmiselämään kuuluvaa.

Erityisen pelottavana Sam Harris pitää monien fundamentalistikristittyjen ajatusta siitä, että loppu on käsillä ja Jeesus palaa pian maan päälle.

Näin ajattelevan mielestä vaikkapa ydintuho olisi vain merkki parhaan mahdollisen hetken lähestymisestä. Tämä on hänen mielestään todella vaarallinen ajatus, jos tämän ajatuksen kannattajia on ydinaseita omistavaan maan hallinnossa.

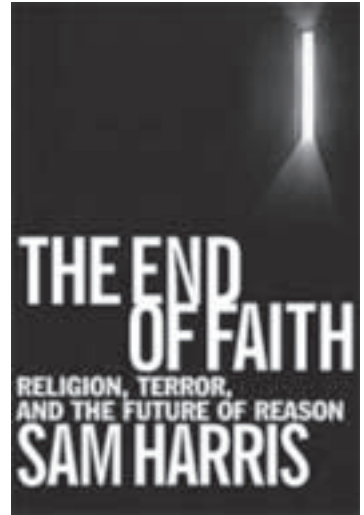
Uskon takia kuolee koko ajan edelleen ihmisiä. Uskonto on ihmisryhmiä eniten jakava tekijä. Edes nationalismi tai rasismi ei pysty jakamaan ihmisiä yhtä jyrkästi vastakkaisiin ryhmiin. Uskonnollisten sotien poistaminen voi Sam Harrisin mielestä onnistua vain uskonnollisen dogmatismen hävittämisen avulla.

Mystisten ja henkisten kokemusten kokemiseen ei Sam Harrisin mielestä tarvita uskontoa. Esimerkiksi mietiskelyllä voidaan saavuttaa vahva henkinen kokemus ilman ajattelua lukitsevaa uskontoa.

Sam Harrisin mielestä on mahdollista luoda yhteiskunta, jossa ihmiset voivat kohdata sen ajatuksen, että jokainen meistä tulee kuolemaan. Siihen ei hänen mielestään tarvita uskoa, vaan kuoleman voidaan kohdata rationaalisesti.

Vahva usko kuoleman jälkeiseen elämään vähentää ihmisen kuolemanpelkoa, mutta Sam Harris muistuttaa, että tällainen usko voi olla myös hyvin vaarallista. Jos tällaiset kuolemaa täysin pelkäämättömät ihmiset saavat vallan ydinaseita hallussaan pitävässä maassa, voivat seuraukset olla suorastaan hirveät koko ihmiskunnan kannalta.

Jaakko Wallenius

Sam Harris (s. 1967) on yhdysvaltalainen kirjailija, joka on kiinnostunut neurotieteestä ja uskonnosta. Hänen ensimmäinen kirjansa, vuonna 2005 ilmestynyt *The End of Faith* (Uskon loppu) sai samana vuonna PEN/Martha Albrand -palkinnon.

Harris on opiskellut filosofiaa Stanfordin yliopistosta ja tutkinut itämaisia ja länsimaisia uskontoja sekä uskonnollisen uskon syntyä aivoissa.

Harrisilta ilmestyi vuonna 2006 teos *Letter to a Christian Nation*.

Kirkko taiteen vanginvartijana

Tiede ja taide ovat kautta historian olleet uskonnon vankina. Vasta kun uskonnon ote 1700-luvun lopulla alkoi herpaantua, myös tiede ja taide vapautui.

Uskontoihin leimautuneet ihmiset muistuttavat mielellään, kuinka uskonto on toiminut innoittajana valtavalle määrälle keskeisiin kulttuuriperintöömme kuuluvista taideteoksista. Valitettavasti useimpien näiden teosten osalta on todettava, että ne eivät ole olemassa uskonnon ansiosta, vaan nimenomaan uskonnosta huolimatta.

Meiltä unohtuu helposti, minkälaisessa kristillisen kirkon luomassa henkisessä diktatuurissa länsimaisenkin kulttuuripiiriin ihmiset elivät oikeastaan tämän vuosisadan alkuun asti.

Kirkko vartioi mustasukkaisesti kaikkea mitä yhteiskunnassa tapahtui. Kaikki poikkeamat ja yritykset minkäänlaiseen omaan ajatteluun tukahduttettiin kautta kristikunnan välittömästi usein hyvinkin väkivaltaisain keinoin.

Tämä kirkon vallankäytön kohteeksi joutumisen ja jopa suoranaisten väkivallan uhka leijui erityisesti kaikkien kulttuurin parissa askartelevien ihmisten yllä. Kirkko valvoi jokaisen taideteoksen, jokaisen kirjan ja jokaisen sävelenkin oikeellisuutta ja puhuttua pitkälle 1800-luvulle asti.

Kirkko taiteen kuluttaja

Kirkko oli satojen vuosien ajan ainoa taho, joka sai ylipäätään levittää minkäänlaista tietoa yhteiskunnassa. Jokaisen yhteisön jäsenen päämäärätietoinen ja koko eliniän jatkuva indoktrinoiminen kirkon oppeihin alkoi heti, kun lapsi alkoi ymmärtää puhetta.

Siten ei ole mitenkään ihmeellistä, että usko oli kiinteä osa myös taiteilijoiden elämässä, koska he eivät todellisuudessa koskaan saaneet tietää mitään vaihtoehtoista.

Maailmaa havainnoitiin ja tulkittiin vuosisatojen ajan uskon ja uskonnon vääristävän linssin läpi. Oli todellinen ihme, että jotkut taiteilijat ja tiedemiehet lopulta pystyivät ravistamaan tämän pakkopaidan päältänsä ja onnistuivat löytämään totuutta myös kirkon oppien ulkopuolelta – usein henkensä ja perheensäkin vaarantaan.

Vielä tärkeämpää ”kristillisen taiteen” synnylle oli, että taiteeseen käytettävissä oleva yhteiskunnallinen ylijäämä kertyi vuosisatojen ajan suurelta osin rikkaan kirkon käsiin.

Muita taiteen tilaajia ei yksinkertaisesti juuri ollut, kun yhteiskuntaan kertyvä ylijäämä käytettiin pääosin ajoittain täysin tolkkuttomaksi yltyneeseen kirkkojen rakentamiseen.

Kirkko oli siis vuosisatojen ajan kaikkien taiteilijoiden ylivoimaisesti suurin asiakas ja taiteesta tuli väistämättä tilaajan näköistä.

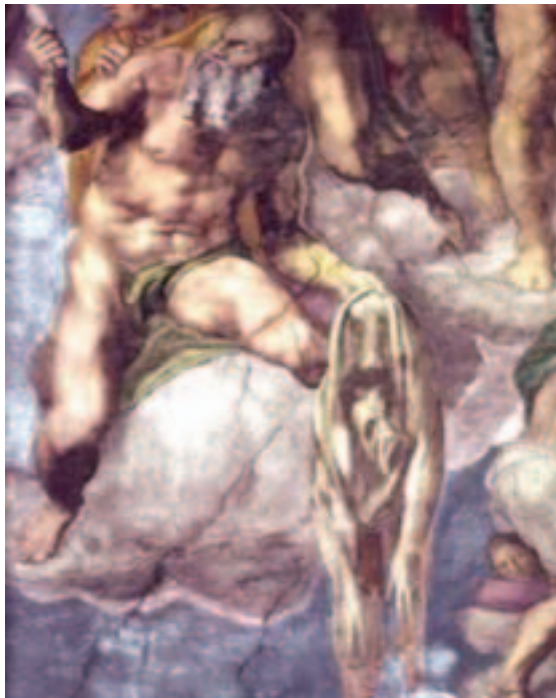
Taiteilijat toki keksivät kaikenlaisia nokkelia tapoja olla muka kuvaavinaan kristinopin tai Raamatun tapahtumia, kun he todellisuudessa halusivat kuvata omaa aikaansa ja tuntemiaan ihmisiä, tai kuvata omia tuntemuksiaan.

Tiede kirkon holhouksessa

Kirkon kannattajat muistuttavat usein kuinka mai-

Katolinen kirkko oli keski- ja uuden ajan alun taiteilijoiden suurin työnantaja. Aukeaman kuvat Sigtunan kappelista Vatikaanista. Vasemmalla sisäkuva kappelista, jota hallitsevat Michelangelon maalaamat freskot. Oikealla Michelangelon Viimeinen tuomio ja alla Sandro Botticellin Jeesuksen kiusaukset.

neikkaat tieteen läpimurron käynnistäneet tiedemiehet olivat hartaita uskovaisia ja kuinka he yrittivät epätoivoisesti viimeiseen asti sovittaa löytönsä kirkon oppeihin sopiviksi.

Tieteellisen ajattelun syntyvuosina ja varhaislapsuudessa 1600- ja 1700-luvuilla tiedemiehet olivat tosiaankin lähes poikkeuksetta hartaita kirkon jäseniä, koska heillä ei ollut minkäänlaisia todellisia mahdollisuuksia olla mitään muuta.

Jos he olisivat ilmaisseet pienimpiäkään epäilyksiä kirkon oppeja vastaan, olisi heiltä viety välittömästi kaikki mahdollisuudet tehdä tutkimustyötään, tai ainakin julkaista sen tuloksia kotimaassaan.

Toisaalta tiedemiehet olivat oman yhteisönsä lapsia aivan samalla tavalla kuin taiteilijatkin. Kun kirkon opin julistus läpäisi koko elämän, eikä mitään muuta tietoa ollut saatavilla, olisi heidän tarvinnut olla todellisia ihmisiä, jos he olisivat pystyneet tämän taakan ravistamaan päältään.

Tuon ajan kirjallinen tyyli oli täynnä viittauksia jumalaan ja uskonasioihin, eivätkä tiedemiehetkään helposti päässeet irti näistä konventioista.

Vasta ja 1700-luvun lopulla al-

kanut ajattelun vapautuminen kirkon holhouksesta mahdollisti ensimmäiset julkiset ateistiset kannanotot ja myös kirkon oppeja vastaan asettuvan todellisen tutkivan ja vertailevan tieteellisen tutkimustyön.

Länsimainen taide ja tiede sellaisena kuin me ne nykyisin tunnemme ovat siis syntyneet vasta kirkon otteen herpaantumisen jälkeen. Todellinen vapaa taiteen tai tieteen harjoittaminen on hyvin vaikeaa, jos taiteilija tai tiedemies lukitsee itsensä johonkin uskomusten ja sitoutumisen luomaan henkiseen vankilaan.

Jaakko Wallenius

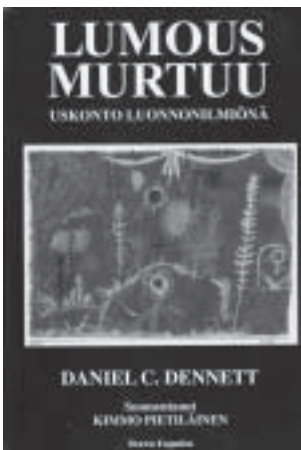

Uskonto vihdoinkin luonnontieteen hampaissa

Daniel C. Dennett: *Lumous murtuu, Uskonto luonnonilmiönä*

(suom. Kimmo Pietiläinen)

Terra Cognita 2007

Tuftsian yliopiston filosofian professorin **Daniel C. Dennettin** vasta suomeksi ilmestynyt *Lumous murtuu, Uskonto luonnonilmiönä* on erittäin tärkeä teos monessakin mielessä. Uskonnot ovat toistaiseksi saaneet erivapauden skeptisen asennoitumisen suhteen, pitkälti liiallisen hienotunteisuuden ja saavuttaman-

sa yhteiskunnallisen vallan vuoksi.

Uskontoja on myös pidetty ”korkeampina” ilmiönä kuin silkkaa taikauskkoa, vaikka ne sitä itseään ovatkin. Kuitenkin on selvää, että joukkotuhoaseiden aikakaudella primitiiviseen taikauskoon perustuvien näkemysten aiheuttamat konfliktit voivat johtaa silmittömään tuhoon. Dennettin kirja on siis enemmän kuin tervetullut – se on suorastaan välttämätön.

Haluan aluksi kiittää kustantaja-suomentaja **Kimmo Pietiläistä** nopeasta toiminnasta. Dennettin vaativa suomennos saatiin meillä luettavaksi vuoden sisällä alkuperäisteoksen ilmestymisestä. Nopea suomennostyö ei ole pahemmin vaikuttanut tekstin luettavuuteen, joskin eräät termivalinnat hienman häiritsevät. Luonnontieteellisesti suuntautunut Pietiläinen kääntää filosofiassa vakiintuneet termit omalla tavallaan, kuten sanan ”thing” asiaksi tai esineeksi (vakiintunut suomalainen muoto on ”olio”) ja sanan ”object” esineeksi (filosofiassa termiä ei kuitenkaan käännetä).

Toisinaan teksti vaikuttaakin perin oudolta, ku-

ten luvussa ”Jumala tavoitteellisena esineenä”. Sen sijaan ”Jumala intentionaalisisena objektina” kuulostaa filosofisesti luonteelta.

Samoin Pietiläinen kääntää vaihtelevasti Dennettin ja mielen filosofian kenties tärkeimmän käsitteen ”intentionality”, joka esiintyy muodoissa ”tarkoituksellisuus”, ”tavoitteellisuus” ja vihdoinkin Liite D:ssä suomeen vakiintuneessa muodossaan ”intentionaalisuus”.

Tietysti hankalasti suomeksi taipuvia kirjoja julkaisevalta kääntäjältä on kohtuutonta vaatia joka alan terminologian suvereenia hallintaa, mutta tällaiset peruskäsitteet pitäisi kyllä saada kohdalleen. Kaikki keskeiset suomenkieliset termit löytyvät muun muassa WSOY:n oivallisesta *Filosofian sanakirjasta* (1999).

Muilta osin Pietiläinen on jälleen tehnyt erinomaista työtä, koska Dennett on nimenomaan luonnontieteellisesti suuntautunut ajattelija. Tämä onkin Dennettin kiistaton vahvuus.

Kuka vastustaa?

Jotenkin surkuhupaisa on Dennettin nautittavan pisteliäästi tarkastelema asiain tila, jonka myötä uskontojen luonnontieteellistä selittämistä vastustetaan myös tiedeyhteisön *sisäلتä*. Tekijä onkin joutunut sijoittamaan teoksensa loppuun oman liitteen humanisteille ja sosiaalieteilijöille, niin sanotuille postmodernisteille. Tosin aihetta sivutaan toistuvasti myös varsinaisessa tekstissä.

On äärimmäisen outoa, että yliopistolle pesiytynyt ylimielinen relativistiklikki vastustaa henkeen ja vereen minkä tahansa ”korkeamman” ilmiön täsmällistä ja kurinalaista tutkimista. Näin tämä muodikkaaseen ”hermeneuttis-kirjalliseen” traditioon nojaava laho tahtomattaan tai tahtoen tulee liitettoutuneeksi teologiien, imaamien ja pappien kanssa, jolloin taikauskoon perustuvat valheet ja myy-

tit pysyvät sitkeästi pystyssä. Niitä itse asiassa jatkuvasti vahvistetaan yliopiston sisältä käsin tapahduttavalla nuorison indoktrinaatiolla ja uusiakin huuhaa-teorioita syntyy kuin sieniä sateella.

Dennett piikittelee näiden akateemisten kumma-jaisten ja muiden uskonnollisten auktoriteettien tekopyhyttä herkullisesti:

”... lisäksi kaikki tietävät paremmin riippumatta siitä mitä ihmiset sanovat akateemisen taistelun pyörteissä. He paljastavat tämän yhä uudelleen arkielämässään. En ole vielä tavannut postmodernia luonnontieteen kriitikkoa, joka pelkää lentokoneessa matkustamista, koska hän ei luota tuhansien ilmailuinsinöörien ja fyysikoiden laskelmiin, jotka ovat vahvistaneet ja hyödyntäneet lentämisen periaatteita, enkä myöskään ole kuullut hurskaasta wahhabista, joka mieluummin konsultoi suosikki-imaamiaan kuin geologien laskelmia Saudi-Arabian todennetuista öljyvaroista. Jos ostat ja asennat uuden akun matkapuhelimeesi, odotat sen toimivan ja olet melko yllättyneet ja vihainen, jos niin ei käy. Olet täysin valmis *panemaan pääsi pantiksi* ympärilläsi olevan teknologian hämmästyttävästä luotettavuudesta etkä edes ajattele asiaa sen enempiä. Jokainen kirkko luottaa aritmetiikkaan kolehtitulojensa tarkassa seurannassa, ja syöme tyynesti aspiriiniä Zoraxiin ulottuvia lääkkeitä luottaen siihen, että niiden turvallisuutta ja tehokkuutta koskevalla hypoteesilla on riittävät luonnontieteelliset todisteet.” (s. 355)

Tekijä ei tietenkään tyydy pelkkään naljailuun, vaikka sitä olisi kyllä mielellään lukenut enemmänkin, vaan esittelee kirjassa myös luonnontieteellisen metodin ylivoimaisuuden teologis-litterääriin yliopistosäivarteluun verrattuna. Teosta voidaan siis mainiosti käyttää myös tieteenfilosofian opetuksessa.

Rohkeasti eteenpäin!

Dennett on tarkoittanut teoksensa luonnokseksi ja tätä hän myös usein korostaa. Filosofi on kuitenkin vaatimuksessaan tiukka ja niin pitääkin:

”Me *voimme* oppia tietämään paremmin, jos yritämme parhaamme mukaan selvittää asiat, eikä meillä ole tekosyytä jättää sitä tekemättä. Vai onko? Ovatto jotkin asiat kiellettyjä seurauksista riippumatta?” (S. 29)

Tekijä tarkastelee tämän jälkeen sitä, olisiko paras tie maailmanrauhaan jossain tietyssä uskonossa, vai kenties uskonnon luonnontieteellises-

sä tutkimisessä. Samalla paljastuu eräs mielenkiintoinen epäsymmetria:

”Kuka on oikeassa? En tiedä. Eivät tiedä myöskään miljardit ihmiset, joilla on intohimoisia uskonnollisia vakaumuksia. Eivät tiedä ateistitkaan, jotka ovat varmoja että maailma olisi parempi paikka, jos uskonnot kuolisivat sukupuuttoon. On eräänlainen epäsymmetria: ateistit yleisesti suhtautuvat myönteisesti näkemystensä, käytäntöjensä ja syidensä intensiivimpään ja objektiivisimpaan tutkimukseen. (Itse asiassa heidän lakkaamaton itsetutkistelun vaatimuksensa voi käydä varsin rasittavaksi.) Sen sijaan uskonnolliset usein ärtyvät nenäkkyydestä, kunnioituksen puutteesta, *pyhäinhäväistyksestä*, johon halu tutkia heidän näkemyksiään viittaa. Olen kunnioittavasti eri mieltä: he todellakin vetoavat tässä muinaiseen perinteeseen, mutta se on virheellinen eikä sen jatkumista tule sallia. *Tämä* lumous on murrettava ja se on murrettava nyt.” (s. 29–30)

Dennett pohtii syvällisesti myös sitä, ansaitseeko uskonto vaatimansa korkean moraalisen aseman. Ei ansaitse.

Tabuja ja riskejä

Kirjailija toteaa, että lumous, jonka murttamista hän vaatii, ”on tabu, joka vastustaa uskonnon suoraa, tieteellistä, kattavaa tutkimusta yhtenä luonnontieteellisenä ilmiönä muiden joukossa” (s. 30). On selvää, että tällainen kielenkäyttö voi tuntua sekä kirkollisesta että akateemisesta humanistipapistosta äärimmäisen loukkaavalta. Erinomaista! Dennett näet paljastaa, miten

”[J]oskus ’yleisessä tiedossa olevat’ virheet ja myytit voivat elää loputtomiin yksinkertaisesti, koska niiden paljastamisesta on tehty pelottavaa tai hankalaa tai tabu. Perusteeton yhteinen oletus voi elää vuosia tai jopa vuosisatoja, koska jokainen olettaa, että *jollakin muulla* on hyvät syyt pitää sitä yllä eikä kukaan uskalla haastaa sitä.” (s. 31)

Tekijä on tässä tismalleen oikeassa, sillä me kaikki tiedämme lukuisia esimerkkejä tällaisista yhteiskunnassamme vaalituista tabuista, joille ei ole minikäänlaisia tosiasiallisia perusteita. Nykyisin tässä suhteessa huolestuttava trendi on tosiaan se, että merkittävä osa näistä uskomuksista on lähtöisin yliopistojen humanistis-sosiaalitieteelliseltä sektorilta.

Dennettin kirja onkin oivallinen opas niiden syiden taustoihin, joiden vuoksi luonnontieteellisen

metodin voimaa suorastaan *pelätään*. Kun totuuden armoton valo on kerta toisensa jälkeen paljastanut, ettei keisarilla ole lainkaan vaatteita, on eksaktin metodiikan kammoamiselle kosolti perusteita niissä piireissä, jossa tabujen sekä myyttien vaalimisella saa helpoiten titteleitä, mainetta ja kunniaa, niin maan päällä kuin taivasten valtakunnassa – tai sekä että (joskin ateisti sanoo jälkimmäisestä paikasta haisevan vastalauseensa!).

Tietenkin tabujen tonkimisessa on riskinsä, mutta Dennettin mukaan olisi vastuutonta käyttää niitä tietämättömyyden tekosyynä. Uskontojen luonnontieteellistä tutkimusta näet tarvitaan myös tärkeiden poliittisten päätösten tekemisessä.

Biologia ja meemit avainasemassa

Syy uskonnollisuuden luonnontieteellisen tutkimisen vastustamiseen on tietenkin se, että biologia on siinä väistämättä avainasemassa. Jostain syystä nimenomaan biologiset selitysmallit ovat humanistis-sosiaalitieteellisesti suuntautuneelle välle kauhistus. Ehkä Caliban ei vain kestä oman kuvansa näkemistä.

Dennett on kuitenkin aidosti liikkeellä monitie- teisellä ohjelmalla, jolloin humanisteille ja sosiaali- tieteilijöillekin riittää työskätkä uskontojen kaivele- misessa. Oppialojen väliselle kateudelle ja ”luon- nontieteellisen imperialismin” pelolle ei siis projek- tissa tule antaa jalansijaa. Dennett nimittää näitä ilmiöitä osuvasti ”ideologiseksi rautaesiripuksi”.

Tekijä käyttää tässä yhteydessä apuna hypoteeti- sta marsilaista tutkijaa, joka tarkastelee ihmisen uskonnollista toimintaa ikään kuin täysin ulkopuo- lisena, riittävän etäisyyden päästä. Näin eri teoriat myös saadaan parhaiten erotelluksi toisistaan. Tärkeintä evolutiivisessa tarkastelussa on kysymys ”*cui bono?*”: kuka hyötyy?

Dennett on innokas meemiteorian kannattaja ja meemeillä onkin keskeinen rooli teoksessa. Meemihän on biologi **Richard Dawkinsin** vuonna 1976 teoksessaan *The Selfish Gene* (*Geenin itsekkyyks,* 2. laitos, suom. K. Pietiläinen; Art House 1993) lan- seeraama kulttuurinen vastine geenille – itekäs kopioituja. Siten uskonnon ei välttämättä tarvitse edistää yksilön tai ryhmän biologista kelpoisuutta, kunhan se edistää *uskontomeemin* leviämistä. Suotta ei Dawkins ole kutsunut uskontomeemiä ”mielen virukseksi”, niin tehokas ja tuhoisa se on herkkäuskoksen kantajansa mielessä.

Dennett kritisoi tässä yhteydessä myös biologi **David Sloan Wilsonin** ryhmävalintateorioita, jot-

ka ovatkin nykybiologian marginaalissa. Erittäin hieno lisä teokseen on liite A, jossa Dennett kumo- aa monia meemiteoriasta esitettyjä vastalauseita ja esittelee alan keskeiset opit ytimekkäästi sekä selkeästi.

Kirjailija ei tietenkään kiellä uskontojen hyviä puolia, vaan päinvastoin korostaa katedraalien, moskeijoiden ja sävellysten kauneutta, joista saam- me uskontoa kiittää. Samoin joillekin yksilöille us-konto suo elämän tarkoituksen ja kenties jopa pe- lastuksen – virus ei siis välttämättä ole aivan niin viheliäinen kuin armoton Dawkins väittää. Kuiten- kin on selvää, että vaikka uskonnosta olisi kuinka paljon iloa ja hyötyä, se ei ratkaise niiden sanon- man *totuutta*. Selvää on, että uskonnot ovat myös haitaksi – niin yksilöllisellä kuin yhteiskunnallis-val- tiollisella tasolla.

Dennettin teos onkin äärimmäisen hieno tutki- musohjelman luonnos ja toivoa sopii, että hänen ehdotukseensa suhtaudutaan vakavasti ja koko tie- deyhteisö ryhtyy uskontoja innolla dekonstruoimaan. Ideologisen rautaesiripun on näet murrutta- va siinä missä pilvilinnojen lumouksenkin.

Jussi K. Niemelä

Kirjoittaja on tietokirjailija ja vapaa toimittaja
<http://www.myspace.com/jussikniemela>

Uskallatko lähettää sielusi Helvettiin?

Ryhmä rationaalista ajattelua puolustavia amerikkalaisia "The Rational Responce Squad" haastaa kaikki, jolla vain riittää rohkeutta, lähettämään sielunsa Helvettiin. Käytännössä tämä tapahtuu siten, että kukin halukas tekee itsestään lyhyen videon, jossa hän tuomitsee itsensä Helvettiin ja laittaa videon ladattavaksi YouTube:n verkkosivuille.

Kukin voi valita tavan, miten itsensä Helvettiin lähettää. Yksi ehto kuitenkin on: viestin täytyy sisältää lause "I deny the Holy Spirit" (Minä kiellän pyhän hengen). Tämä siksi, että Raamatun mukaan juuri pyhän hengen kieltäminen on synneistä suurin, eikä sille ole anteeksi antoa.

Markuksen evankeliumin 3. luvun 29. jakeessa sanotaan nimittäin, että "joka pilkkaa Pyhää Henkeä, se ei saa ikinä anteeksi, vaan on vikapää iankaikkiseen syntiin" (suomennos vuodelta 1933).

Tuhannelle yhdelle ensimmäiselle uskalikolle on luvassa ilmainen dvd-kopio dokumenttielokuvasta *The God Who Wasn't There*. Elokuvasa muun muassa professori **Richard Dawkins**, kirjailija **Sam Harris** ja historioitsija **Richard Carrier** ruotivat varsin räväkästi koko kristikuntaa.

Tarkempaa tietoa rationalistien haasteesta löytyy internetosoitteesta <http://www.blasphemy-challenge.com>

Kuvassa syntisiä rangaistaan helvetissä mielikuvituksellisilla tavoilla. Kuva on osa Hieronymus Boschin (noin 1450-1516) kolmiosaista puupaneelimaalausta Maallisten ilojen puutarha.

Nuoret eroavat kirkosta vilkkaasti

Nuoret eroavat kirkosta paljon yleisemmin kuin vanhemmat ikäluokat. Eroakirkosta.fi -palvelun kautta viime vuonna eronneista alle 30-vuotiaita oli 66,7 prosenttia. Suurin eroavien ryhmä ovat 18-vuotiaat, joita erosi 2 352 henkeä. Tämän ikäluokan koko on noin 64 000, joten neljä prosenttia täysi-ikäisyyden saavuttaneista erosi kirkosta eroakirkosta.fi -palvelun kautta.

Aiempien vuosien tapaan myös vuonna 2006 eroaminen kasvoi aina kirkon näkyessä julkisuudessa. Esimerkiksi kirkollisvaalit marraskuussa lisäsivät eroamista. Yksittäisen eropiikin aiheutti myös uutinen Vapaa-ajattelijain liiton pilakuvista tehdystä rikosilmoituksesta.

Kirkosta eroaminen on ollut nousujohteista koko 2000-luvun. Tähän on vaikuttanut vuonna 2003 voimaan tullut uskonnonvapauslaki, joka salli kirkos-

ta eroamisen kirjallisesti. Vuoden 2005 alusta myös sähköpostilla on ollut mahdollista erota kirkosta. Eroakirkosta.fi -palvelun kautta voi erota kirkosta suoraan sähköpostilla.

Eroakirkosta.fi -palvelusta on tullut merkittävä kirkosta eroamiskanava, vuonna 2005. Sen kautta erosi 69 prosenttia kaikista kirkosta eroajista.

Kuva: Marketta Ollikainen

Turkkilaishistorioitsija vapautui jumalanpilkkasyytteistä

Turkkilainen 92-vuotias historioitsija **Muazzez Ilmiye Cig** ei onneksi joutunut viettämään ehkä viimeisiä elinpäiviään vankilassa, sillä hänet vapautettiin lyhyen oikeudenkäynnin jälkeen. Cigia syytettiin vihan lietsomisesta uskontoa vastaan, koska hän oli eräässä tieteellisessä artikkelissaan väittänyt, että naisten päähuivia oli pidetty esi-islamilaishaudella seksisymbolina, eikä se siksi sopinut musliminaisten moraalin mittariksi.

Cigin mukaan sumerilaisessa kulttuurissa noin 5 000 vuotta sitten päähuivia pitivät temppelein papitaret, jotka opettivat hedelmälliseen ikään tulleille

nuorukaisille seksin salat.

– Näin ollen päähuivi ei ole kovin sovelias osoittamaan naisen moraalisuutta, hän päätteli artikkelissaan.

Fanaattinen islamilainen asianajaja **Yusuf Akin** suuttui Cigin artikkelista ja haastoi hänet ja hänen kustantajaansa **Ismet Ogutcuan** oikeuteen viime vuoden lopulla. Mikäli heidät olisi todettu syyllisiksi, molemmat olisivat voineet saada jopa puolen-toista vuoden vankeustuomion.

Cigin oikeudenkäynnistä kertoo *Rationalist International* tuoreimmassa uutiskoosteessaan. □

Nazaninin hirttotuomio peruttiin viime minuutilla

Kuva: Save Nazanin Campaign

Kansainvälinen painostus pelasti iranilaisen **Nazanin Faterhin** hirttotuomiolta. Teheranilainen tuomioistuin päätti antaa Faterhille uuden oikeudenkäynnin juuri kun teloitus oli määrä panna täytäntöön 10. tammikuuta.

Nazanin Faterh oli puukottanut maaliskuussa 2005 kuoliaaksi yhtä kol-

mesta miehestä, jotka yrittivät raiskata hänet ja hänen 15-vuotiaan serkkunsa Teheranin esikaupungin, Karajin puistossa. Faterh oli tuolloin 17-vuotias.

Teheranin oikeusistuin päätti 1. kesäkuuta 2006, että Faterhin tullaan teloittamaan hirttämällä 10. tammikuuta 2007. Jos Faterh ei olisi puolustanut itseään raiskaajilta, hän olisi selvinnyt sadalla rai-

paniskulla.

Iranilaissyntyinen Miss Kanada vuodelta 2003 **Nazanin Afshin-Jam** kuoli sattumalta nimikaimansa kohtelusta, ja hän käynnisti massiivisen kampanjan Faterhin hengen pelastamiseksi. Amnesty Internationalin avulla Afshin-Jam keräsi 350 000 ihmisen allekirjoituksen painostaakseen Irania järjestämään Faterhille uuden oikeudenkäynnin.

Helmikuun puolivälissä järjestetyssä oikeudenkäynnissä Faterhin murhasyyte peruttiin. Sen sijaan hänelle määrättiin tuntuvat sakot, koska hänen katsottiin käyttäneen liiallista väkivaltaa puolustautuessaan raiskausta vastaan.

Ihmisoikeusjärjestö Amnesty Internationalin mukaan Iranin vankiloissa istuu tälläkin hetkellä ainakin 23 alaikäistä odottamassa kuolemantuomion täytäntöönpanoa. Nazanin Faterhin tapauksesta uutisoinut *Ilasanomat* kertoi 12. helmikuuta, että vuoden 2005 jälkeen Iranissa on teloitettu yhdeksän alaikäistä. Tämä siitäkkin huolimatta, että Iran on allekirjoittanut YK:n ihmisoikeusjulistuksen, joka kieltää alaikäisten kuolemantuomiot. □

Kirkosta eroamiset uuteen ennätykseen

Eroakirkosta-sivusto tiedotti tammikuun alussa, että viime vuonna olisi alustavien arvioiden mukaan eronnut kirkosta 40 000 henkilöä. Arvio osoittautui hieman ylimitoitetuksi. Viimeisten tarkistettujen tietojen mukaan seurakunnista erosi viime vuonna kaikkiaan 34 952 henkilöä, eli 5,8 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna ja enemmän kuin koskaan aiempina vuosina.

Ennustemme perustui siihen, että eroakirkosta.fi -palvelun kautta erosi viime vuonna 27 672 henkilöä, mikä oli 21,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2005. Jos kirkosta eroaminen oli kasvanut yhtä paljon suoraan maistraattien ja kirkkoherran virastoihin tulleiden kirkosta eroamisten osalta, niin vuonna 2006 kokonaiseroamisluku olisi ollut 40 157 henkilöä.

Tiedotimme arviosta aamulla 2. tammikuuta ja verkossa tieto päätyi muun muassa *Helsingin Sanomien*, *Etelä-Suomen sanomien* ja *Kalevan* verkkosivuille sekä *Digitoday.fi* -sivulle. Myös teksti-TV ja jotkin radiokanavat julkaisivat ennustemme. Ilalla eroakirkosta.fi pääsi vielä TV-uutisiin.

Kirkko reagoi jo iltapäivällä vastatiedotteella, jonka mukaan eroluku olisi noin 33 800 ja kasvanut vuodesta 2005 vain hieman. Tämä tarkoittaisi, että

eroakirkosta.fi -palvelun osuus kaikista eroista olisi ollut peräti 81,2 prosenttia. Kirkon tiedotteen mukaan esimerkiksi Helsingissä eronneiden määrä olisi ollut 3 773, joka tarkoittaisi 8,8 prosentin laskua.

Kuitenkin jo samana päivänä Helsingin seurakuntayhtymän sivuilla eroluvuksi kerrottiin noin 3 850. Seuraavana päivänä *Kotimaa*-lehti uutisoi eroluvun kasvavan vielä ainakin 500 eronneella. Se kääntää Helsingin osalta suunnan, erojen määrä pääkaupungissa ei siis suinkaan vähentynyt vaan kasvoi.

Kirkon "ennuste" joka oli tarkalleen 33 823, ei ollut lainkaan ennuste vaan 29. joulukuuta väestötietojärjestelmään kirjattujen erojen määrä. Luvusta siis puuttuvat ensiksi 30. ja 31. joulukuuta tehdyt erot, toiseksi ne loppuvuoden erot joita maistraatit eivät olleet ehtineet kirjata, ja kolmanneksi ne erot, joista maistraatti vaatii paperisen vahvistuksen.

Kotimaa-lehden uutisessa viitattiin vain kolmanneen ryhmään kuuluviin eroihin. Lopulliset tiedot kirkko julkaisi helmikuun puolivälissä.

Jori Mäntysalo

Bush oikeuteen verorahojen siirrosta uskovaisille

Yhdysvaltain tärkeimmät vapaa-ajattelija- ja humanistijärjestöt ovat haastaneet presidentti **Georg Bushin** maan korkeimpaan oikeuteen, koska tämä on käyttänyt verovaroja pönkittääkseen uskonnollisten piirien asemaa hallinnossaan. Bush oli hyväksynyt asetuksen, joka mahdollistaa valtion rahoituksen uskonnollisille järjestöille sosiaalipalvelujen tuottamiseen.

Annie Laurie Gaylor The Freedom from Religion Foundation -järjestöstä pitää Bushin toimia törkeänä ja lainvastaisena yrityksenä ujuttaa kirkon valtaa valtioon maassa, jossa alusta lähtien valtio ja kirkko ovat olleet toisistaan erillään.

– Bush on perustuslain vastaisesti antanut jalansijaa julkisrahoitteiselle uskonnolliselle käännytystyölle ja suosimiselle, hän totesi jättäessään järjestönsä haasteen korkeimpaan oikeuteen helmikuun alussa.

Gaylorin mukaan järjestöt haluavat haasteellaan palauttaa perustuslain kirkon ja valtion eroa koskevat periaatteet voimaan ja puolustaa veronmaksajien oikeutta olla verovaroin tukematta uskovaisten tarpeita.

Yhdysvaltain korkein oikeus järjesti asiasta ensimmäisen kuulemisen helmikuun lopulla. □

Vieläkin islamista

Vapaa Ajattelija -lehti on jo pidemmän aikaa perin ansiokkaasti osallistunut ”Vapaan maailman ristiretkeen” islamilaisia maita ja niiden uskontoa vastaan. Hyvä niin. Mutta ei kuitenkaan mitään niin hyvää, että ei jotain pahaakin löytäisi. Kun pyllistämme koraanille, kumarramme raamatulle. Pidämme toisten uskontoa vääränä ja tuomittavana ja ”omaamme” yhteiskuntaamme juurtunutta pääuskontoa jos ei aivan oikeana, niin ainakin hyväksyttävämpänä. Tällainen käsitys syntyy helposti, myös Vapaa Ajattelija -lehden kirjoittelusta, olkoonkin että käsitys saattaa olla väärä.

Me täällä Koto-Suomessa olemme kovin alttiita vakuuttamaan, että kristinusko on inhimillisempi, vähemmän aggressiivinen kuin islam. Tai, että koraani alistaa naisia ja haluaa pitää kansan tietämättömyydessä. Harvoin tulemme pohtineeksi mikä on raamatun kanta näihin kysymyksiin.

Helposti me miellämme raamatulliseksi ohjeen: ”Älä tapa”, mutta haluamme unohtaa käskyn: ”Näin sanoo Herra, Israelin Jumala: sitokaa miekka vyölleenne, kulkekaa edestakaisin leirin halki portilta portille ja tappakaa jokainen, jonka kohtaatte, olkoonpa vaikka oma veli, ystävä tai sukulainen” (2. Moos. 32:27).

Tai: ”Mene siis ja kukista amalekilaiset. Julista heidät ja heidän omaisuutensa Herralle kuuluvaksi uhriksi. Älä sääli heitä vaan tapa kaikki, miehet ja naiset, lapset ja imeväiset, härät ja lampaat, kamelit ja aasit” (1. Sam. 15:3). Tämän tappokäskyn välitti kuningas Saulille profeetta Samuel kostoksi siitä, että amalekialaiset ”asettuivat israelilaisten tielle, kun nämä tulivat (n. 400 vuotta aikaisemmin) Egyptistä”.

Tohtori **Marvin F. Zayed** kirjoitti toki ansiokkaasti islamilaisuuden kahdesta tiestä (V A 5/06), mutta löysi kaiken kummajaisuuden ja raakuuden perustaksi vain islamin pyhät kirjoitukset. Eikö itseään humanistiksi ja ateistiksi määrittelevän pitäisi kertoa myös se, että nämä islamilaisen lain (sharian) perusteet löydy meidän ”pyhästä” raamattamme.

Lukemalla 3. Mooseksen kirjan löytää määräykset niin aviorikkojen kivittämisestä kuin varkaiden silpomisesta. Naisen asemasta on Paavaliin antamat selvät ohjeet: ”Ellei nainen peitä päätään, hän voi yhtä hyvin leikkauttaa hiuksensa” (1. Kor. 11:6) tai tämä: ”naisen tulee olla vaiti seurakunnan kokouksissa. Heidän ei ole lupa puhua, vaan heidän on oltava kuuliaisia, niin kuin lakikin sanoo. Jos he tahtovat tietoa jostakin, heidän on kysyttävä sitä kotona omalta mieheltään” (1. Kor. 14:34-5).

Tai osoittaako se suurta suvaitsevaisuutta järjen voimaan ja oma-aloitteisuuteen, kun raamattu kehottaa meitä tulemaan lapsen kaltaiseksi.

Vaikka koraanin ja islamin tuntemukseni perustuu vain siihen mitä olen sattumanvaraisesti lukenut artikkeleja (mm. Vapaa Ajattelija -lehdestä) uskallan väittää, että se ei ole yhtään sen raampi tai vallanhaluisempi kuin kristinusko, jonka katsotaan olevan perustana koko länsimaiselle sivistykselle, tieteelle, taiteelle ja jopa humanismille. Muistetaan, että islam on tehnyt maailman valloitustaan noin 600 vuotta lyhyemmän ajan kuin

(Allah arabiaksi)

kristinusko, jonka nimissä tämä ”tupla W pötkö” amerikkalainen tekee ristiretkeään.

Vaikka toisin jotkut väittävät, ei ole pyyteetöntä eikä demokraattista uskontoa. On vain uskontoja, jotka pyrkivät alistamaan ihmisiä ja saavuttamaan valtaa ja voittoja. Kaikki uskonnot pitävät kukin omalla tavallaan ohjenuoranaan sitä globaalia käskyä joka löytyy raamatusta Jeesuksen sanomana ja jota toistetaan myös maamme luterilaisissa kirkkoissa: ”Menkää siis ja tehkää (alistakaa) kaikki kansat minun opetuslapsikseni”.

Suomen osalta tämä kehoitus toteutettiin legendan mukaan Turussa Kupittaaan lähteellä vuonna 1155.

Tauno Lehtonen
Paimio

Käytän ateismia menetelmänä

”Meidän jumalamme on se joka jää jäljelle kun kaikki jumalat on lueteltu ja sanottu: ei, ei se ole hän, ei hän, ei hän”. Kutsun tätä **Haldór Kiljan Laxnessin** romaanihenkilön käyttämää menetelmää metodiseksi ateismiksi. Jääkö jäljelle edes Se Oikea Jumala, sitä en tiedä.

Jumalankieltämisellä menetelmänä tarkoitan jumalaa, jumalia tai jumaluutta koskevien käsitysten ruotimista ja tarpeen tullen – siis yleensä – hylkäämistä. Kuvienkaatamiseen johtaa uskollisuus pyhälle: pyhää voi olla vain se, mikä kestää rienaukseni, kieltämisyrykseni ja uskonnollisen lurjusteluni.

Mahdollinen jumalani ei lennä taivaankannella tulisilla vaunuilla eikä luonut maapalloa 6000 vuotta sitten. Jos ylen älykästä suunnittelua kaivataan jonkin olion tai ilmiön selittämiseksi, arvelen tuon älyn ja ID:n löytyvän muualta kuin jumalasta.

Tieteisusko ei jätä jumalalle sijaa edes tutkimuksen virhemarginaalissa eikä päätöissä. Mutta tieteen ja uskonnollisen uskon vertaamien toisiinsa on vielä hölmömpää kuin putkimiehen ja sähkömiehen kilpailuttaminen keskenään.

Juutalaisten ja kristittyjen Vanhasta testamentista irvistää persoonallisuushäiriöinen ja pikkusieluinen despootti, jolta on mopo karannut. Ei, ei se ole hän! Jumala tai Allah, joka vaientaa naisen seurakunnassa ja tölvii homoja? Ei hänkään. Ei minua puhuttele perinteinen teismi persoonallisine tai peräti kolmipersonallisine olio-jumalaineen.

”Sinäkö loit mun, vai sinut ihmisen kaipuu”, tuskailee **Aaro Hellaakoski**. Arkkiateisti **Ludwig Feuerbach** vastaa: ”Millaisia ovat ihmisen toiveet, sellaisia ovat hänen jumalansa”. Ei, ihmistekoiset ja ihmisenoloiset jumalat eivät minua vakuuta. Ei ihmisen ole kaiken mitta.

Ihmisen haltuunsa ja huostaansa ottama jumala on vallanpidon keppihevonen ja fundamentalismin juoksupoika, tuotteistettu näennäisjumala. Islamisteilla ja **George W. Bushilla** näyttäisikin olevan samanlainen julmettu ego-tekoinen käsitys jumalas-

ta.

Kärsin, kun jumala minulle julkeasti selitetään, paasataan puhki ja pilalle. Toisaalta jumalaiset uskottelijat ja opille addiktoituneet dogmaatikot vakuutteluillaan ja yliselittelyillään auttavat minua puottamaan pelistä oman käsityksensä jumalasta. Samalla tavalla uhkaa karsiutua ”vapaa-ajattelu” ja sen ateistinen teologia.

Jumalan- ja epäjumalankieltämisen jatkuu. Tuntuu, että mitään tai ketään ei jää jäljelle. Totuus tukahtuu mielipiteisiini.

Käsitys- ja kieltämiskykyini ulottumattomissa on kuitenkin paljon monenlaista. Kaikkeaa en saata kieltää enkä myöntää. **Markku Envallin** sanoin: ”Uskon suhteen on kaksi väärää ratkaisua, toinen on varmuus epäuskossa ja toinen varmuus uskossa”. Fundamentalismia, käsittämättömän ”käsittämistä”, ei kumoa toinen fundamentalismi, käsittämättömän kieltäminen.

”Radikaaleinkin epäusko on kristillistä ateismia”, kirjoittaa **Jean-Paul Sartre**. Eipä ole minusta epäuskonkaan sankariksi.

Päädyn jonkinlaiseen ”nonteistiseen” agnostisiin, uskomaan että en tiedä ja luulemaan etten usko. ”Jumala on hyvä kysymys mutta huono vastaus”, kuten **Paavo Haavikko** sanoo.

Päädyn myös mystiikan portille ihmettelemään, onko sen takana mitään. Määritelmät, opin kapaleet ja riekaleet, käsitteet ja sanat eivät tavoita portin takaista todellisuutta – olevaista tai ei-olevaista. Mystikkojen salainen, ei sanottavissa oleva jumala on paha pala sekä nieltäväkseni että kieltäväkseni – tai liian hyvä.

Menetelmällinen jumalankieltämisen tai fallibilisminä tuntuu välillä ilveilyltä ja välillä ekstremelajilta. Tämän pidemmälle se ei kannu. ”Ja ihmislapsi hukkuu loputtomiin sumuihin / eikä tiedä mitään vastausta”, päättää **Edith Södergran**.

*Kauko Tuovinen
uskonnollinen hurjastelija
Tampere*

Turku kutsuu kevätkokoukseen

Turun Vapaa-ajattelijat ry:n kevätkokous pidetään lauantaina 31.3.2007 klo. 13.00–14.00 osoitteessa: Vanha Raatihuone, Harmaa Huone, Vanha Suurtori 5.

Käsitellään sääntöjen määräämät asiat.

Toivotaan runsasta osanottoa!

Turun Vapaa-ajattelijat ry:n hallitus

Vapaa-ajattelijain liitto ry - Fritänkarnas förbund rf

Puheenjohtaja

Robert Brotherus
(045) 114 5602
robert@iki.fi

Varapuheenjohtaja

Eino Huotari
(044) 081 6543
eino.huotari@kolumbus.fi

Pääsihteeri

Jori Mäntysalo
(03) 265 7483
jori.mantysalo@uta.fi

Tiedottaja

Petri Karisma
(040) 748 9532
petri.karisma@orvokki.net

Toiminnanjohtaja

Paula Vasama
(09) 715 601
paula.vasama@vapaa-ajattelijat.fi

Toimisto

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: (09) 715 601
faksi: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi
Toimisto on avoinna klo 11.00-17.00

Kotisivu

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi>

Pankkiyhteys

Sampo 800014-85180
(Lahjoitus- ja testamenttitiili sama)

Jäsenyhdistykset

Forssan Vapaa-ajattelijat ry

Juha Toivonen
Tölonkaari 4 A 8, 30420 FORSSA
puhelin: (044) 592 0210
fovap@hotmail.com
Tilinro: 432720-242580

Helsingin Vapaa-ajattelijat ry

Neljäs linja 1, 00530 HELSINKI
puhelin: 040 704 7258
helsinki@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/helsinki>

Helsingin yliopiston vapaa-ajattelijayhdistys Prometheus ry

Janne Vainio
Vedenottamontie 12 E 38
00980 HELSINKI
puhelin: 050 365 6808
qsj04@yahoo.com

Joensuun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Ari Sulopuisto
Karhuntie 27, 80230 JOENSUU
email: ari.sulopuisto@pp.inet.fi
Tilinro: 478530-220795

Järvenpään Vapaa-ajattelijat ry

Veikko Laine

Kartanontie 39, 04400 JÄRVENPÄÄ
puhelin: (09) 287 236
v.laine.kiuru@kolumbus.fi
Tilinro: 157860-5428

Kainuun Vapaa-ajattelijat ry

Aki Räisänen
Sudenpolku 11 B 24
87350 KAJAANI
puhelin: (08) 637 280
aki.k.raisanen@kolumbus.fi
<http://www.kolumbus.fi/aki.k.raisanen>
Tilinro: 800017-01763139

Karkkilan Vapaa-ajattelijat ry

Ulla Kindstedt
Korvenkatu 8, 03600 KARKKILA
puhelin: (09) 225 5930
karkkila@vapaa-ajattelijat.fi
Kemin Vapaa-ajattelijat ry
Pertti Periniva
Leppälinnuntie 5, 94700 KEMI
puhelin: (016) 232 585
<http://kemi.vapaa-ajattelijat.fi>
Tilinro: 800018-810070

Keski-Suomen Vapaa-ajattelijat ry

Marko Koivuniemi
Ainolankaari 2 A 24

40520 JYVÄSKYLÄ
puhelin: (0400) 429 540
koimark@iki.fi

<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/ks>

Kotkan Vapaa-ajattelijat ry

Korkeavuorenkatu 13
48100 KOTKA
puhelin: (05) 218 6047

Lahden Vapaa-ajattelijat ry

Saimaankatu 3-5 B34, 15140 LAHTI
puhelin: (03) 782 7408

Lappeenrannan ja ympäristön Vapaa-ajattelijat ry

Olari Korhonen
Korkearannantie 3 F
54530 LUUMÄKI
olavi.korhonen@pp.inet.fi
Tilinro: 410810-2135498

Lohjan seudun Vapaa-ajattelijat ry

Erkki Hartikainen
Käsityöläisentie 17 A 1
00750 HELSINKI
puhelin: (09) 223 3273
etkirja@dlc.fi
<http://www.dlc.fi/etkirja/lohja.htm>
Tilinro: 800021-5478381

Luoteis-Lapin Vapaa-ajattelijat ry

Reijo Raappana
Raappanantie 7
95830 VAATTOJÄRVI
puhelin: (016) 547 702
Tilinro: 131930-101491

Nokian Vapaa-ajattelijat ry

Simo Järvinen
Opiskelijankatu 23 A 6,
33720 TAMPERE
puhelin (044) 0200 451
nokia@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/nokia>

Oulun seudun Vapaa-ajattelijat ry

Jouko Saksio
Jalohaukantie 1 E 41, 90250 OULU
puhelin: (040) 536 0345
jsaksio@jippii.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/oulu>
Tilinro: 800014-70106015

Pohjois-Kymen Vapaa-ajattelijat ry

Heljä Pekkalin
Kuntalantie 5 A 7
45700 KUUSANKOSKI
puhelin: (040) 704 4638
helja.pekkalin@pp.inet.fi
<http://pohjois-kymi.vapaa-ajattelijat.fi/>
Tilinro: 108330-8831

Pohjois-Savon Vapaa-ajattelijat ry

Anssi Kontkanen

Puijonkatu 37 B 60, 70100 KUOPIO
puhelin: (0500) 629 365
pohjois-savo@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/pohjois-savo>

Porvoon seudun Vapaa-ajattelijat ry

Leena Linnovaara
Kristenäsintie 2, 07410 KRÄKÖ
puhelin: (019) 544 110
Tilinro: 112450-479830

Raision Vapaa-ajattelijat ry

Kari Hanka
Nallinkatu 3 B 13, 21230 RAISIO
puhelin: 050 56180113
khanka@dnainternet.net
Tilinro: 430921-297460

Satakunnan Vapaa-ajattelijat ry

Erja Sallinen
Siimeksentie 34
26740 VASARAINEN
puhelin: (0400) 255 074
satakunta@vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/satakunta>
Tilinro: 126930-624815

Seinäjoen Vapaa-ajattelijat ry

Juhani Mäkelä
Soukanjoentie 41
60200 SEINÄJOKI
puhelin: (06) 412 2553
juhani.makela@nic.fi

Tilinro: 129230-101328

Tampereen Vapaa-ajattelijat ry

Yliopistonkatu 58 B
33100 TAMPERE
puhelin: (03) 222 5803
yhdistys@tamper.vapaa-ajattelijat.fi
<http://www.tampere.vapaa-ajattelijat.fi>

Turun Vapaa-ajattelijat ry

Tauno Lehtonen
Vesitornintie 4 C 14, 21530 PAIMIO
puhelin: (050) 3250 891
<http://www.vapaa-ajattelijat.fi/turku/>

Vaasan Vapaa-ajattelijat ry

Pentti Suksi
Kirkkopuistikko 6 C 1
65100 VAASA
pentti.suksi@netikka.fi

Vapaa-ajattelijain liiton Vuoksenlaakson yhdistys ry

Hannes Koivumäki
Ensontie 47 A 4, 55610 IMATRA
puhelin: 050 555 7793

Varkauden Vapaa-ajattelijat ry

Taisto Kaukonen
Toritorppa, Petroskoinkatu 28
78200 VARKAUS
puhelin: (017) 552 7277

Vapaa Ajatteliija

63. vuosikerta

Julkaisija

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Fritänkarnas förbund rf

Päätoimittaja

Robert Brotherus

Toimitussihteeri

Marketta Ollikainen

Toimitus ja taitto

LavengriPress
Neljäs linja 17-19 A 26
00530 Helsinki
puh: (09) 726 1972
marketta.ollikainen@kolumbus.fi

Tilaukset ja**osoitteenmuutokset**

Vapaa-ajattelijain liitto/Toimisto
Neljäs linja 1
00530 Helsinki
puh: (09) 715 601
fax: (09) 715 602
val@vapaa-ajattelijat.fi

Ilmoitushinnat

koko sivu 235 e
puoli sivua 135 e
1/8 sivua 50 e

Tilaushinta

22 e/vuosi
kuusi numeroa vuodessa

Painos 1900 kpl

Painopaikka

Uusimaa Oy

ISSN 0355-8703

Seuraava lehti:

Huhtikuussa 2007

Lehteen tulevan aineiston toivotaan olevan perillä toimituksessa 30. maaliskuuta 2007 mennessä.

Vapaa Ajatteliija on Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry:n jäsen

Kirjoitukset eivät välttämättä edusta lehden toimituksen ja julkaisijan näkemystä.

Vapaa-ajattelijain liitto
Neljäs linja 1, 00530 Helsinki

.AT03

Vapaa-ajattelijain liitto ry on uskonnottomien ja uskontokuntiin kuulumattomien henkilöiden muodostamien rekisteröityjen yhdistysten keskusjärjestö. Se on poliittisesti sitoutumaton ja ajaa uskonnottomien etuja, oikeuksia ja oikeusturvaa sekä edistää uskonnottoman todellisuuskäsityksen leviämistä.

Liiton tavoitteena on kriittisyyden lisääminen uskontoja kohtaa, valtiokirkkojärjestelmän purkaminen ja uskonnonopetuksen poistaminen kouluista, päivähoidosta sekä valtion yliopistoista.

Tarkoituksensa toteuttamiseksi liitto muun muassa tukee uskonnottoman elämäntavan ja kulttuurin sekä uskonnottoman tapakulttuurin leviämistä ja uudistamista, seuraa katsomusvapauden toteutumista, tuo esille sen loukkaukset ja puolustaa uskonnottomien oikeuksia.

(Lähde: Liiton säännöt, 2 §)

Lähetätkää minulle lisätietoja

Tilaan Vapaa Ajattelija -lehden

Haluan liittyä jäseneksi

Valitse jäsenyhdistys edelliseltä sivulta

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITOIMIPAIKKA _____

KIRJE-
POSTI-
MERKKI

Vapaa-ajattelijain liitto ry
Neljäs linja 1
00530 HELSINKI